

ERDÉLYI GAZDA

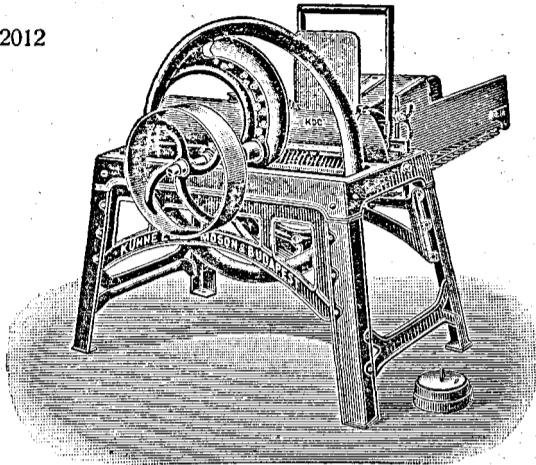
XLII. ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁR, 1910 Október 30.

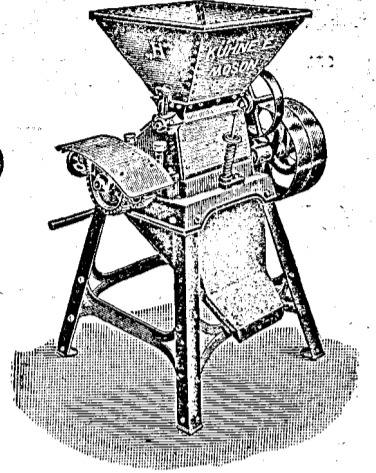
44. SZÁM.

Szecs kavágókat, kukoricaszártépőgépeket, répavágókat, darálógépeket, morzsolókat és füllesztőket,

2012



mótorhajtásu
takarmánykészítő
berendezéseket



tejgazdasági felszereléseket

elismert elsőrendű kivitelben szállit:

„K Ü H N E” — mezőgazdasági gépgyár r.-t. — MOSONBAN

Főraktár: Budapest, VI., Váci-körút 57/a.

Fiokraktárak: Debrecen és Temesvár.

Terményeinket a legkedvezőbbben a
Székely Gazdák Szövetkezeté-nél, Marosvásárhelyt

értékésithetjük.

2336

Ugyanott az összes aratási és cséplési szükséglet
legelőnyösebb beszerzési helye.

Báró Kemény József — Hungária Gépgyár
betéti társaság D É V A. 2023

Gyárt és raktáron tart: Mindennemű mezőgazdasági talajmegművelő és feldolgozó
gépeket. Benzin- és nyersolajmotoros cséplőkészletek minden nagyságban.

Mindennemű stabilmotorokat és gőzgépeket egy lóerőtől ötszázig. Villamosvilágítási és erőátviteli telepek tervezése, kastélyok, gazdaságok
villamos- és acetylen világítási berendezése.

Daráló, őrlő és fűrészmalmok tervezete és építése. — Vizvezetékek és kutak.

Különösen ajánlja modernül berendezett gyárát bármely szerkezetű gazdasági vagy egyéb gépek és autók javítására.

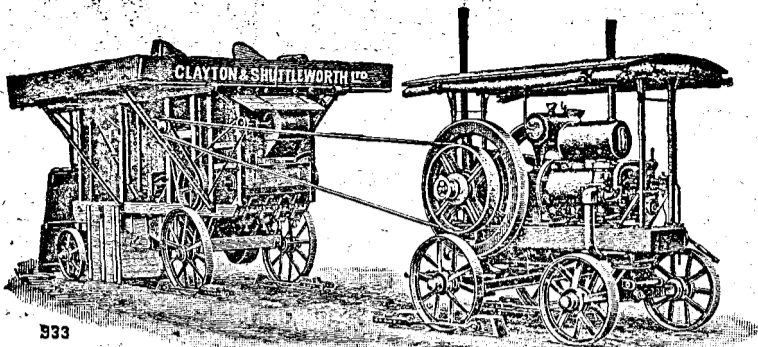
Különlegességei: Hűtőkamrák, jégkészítő telepek, tejgazdaságok és sajtgyárak berendezése, tejgazdasági berendezések
és kamrák javítása. Authogén forrasztások. Automobil-garage.

Az amerikai „Milwaukee” arató és talajmegművelő gépek erdélyrészi vezérképviselése

Olcso árak!

Kedvező fizetési feltételek!

Pontos és szolid kiszolgálás.



Kolozsvárt nagy raktár.

Mérnök látogatás
díjtalan!

Clayton & Shuttleworth Ltd.

mezőgazdasági gépgyár képviselete.

Nyersolajmotorok,

Szivógázmotorok,

Benzinmotorok

és

Kenő olajok.

Emélyi Gazdasági és Kereskedelmi Vállalat
Dr. Osztián Olivér és Társai
Ferenc József-ut 31 Szám.
Sürgöny cím: Coloniále Kolozsvár.

Telefon interurban: 934. SZ.

**Műszaki
cikkek.**

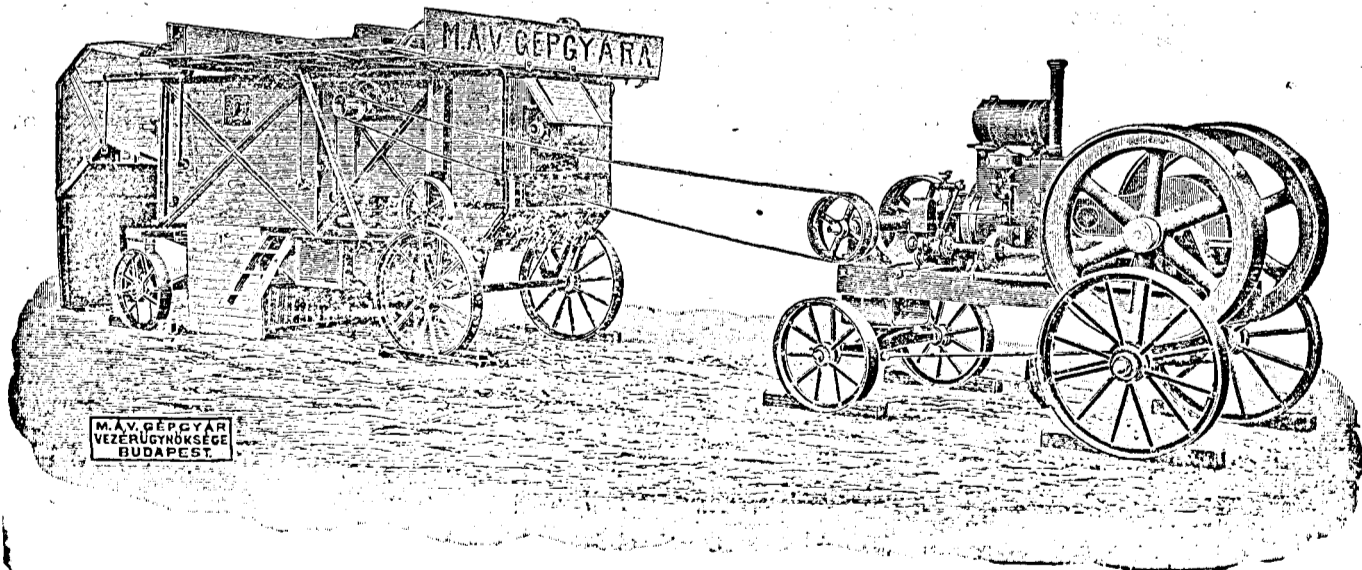
2485

Kérjen ajánlatot!

Legujabb szerkezetű

BENZIN CSÉPLŐ-KÉSZLETEK

tulszárnyalnak minden más gyártmányt.



Nagy munkaképesség!

Gazdaságos üzem.

==== Kivánatra szivesen küldünk árjegyzéket és költségvetést. =====

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége, BUDAPEST.

ERDÉLYI GAZDA

AZ E. G. E. TAGJAI INGYEN KAPJÁK
ELOFIZETÉSI ÁR: 1 ÉVRE 12 KORONA,
1/2 ÉVRE 6 KOR., EGY SZÁM 24 FILLÉR.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET-, ERDÉLYRÉSZI GAZDASZTI EGYESÜLET
ÉS AZ ERDÉLYRÉSZI KERTÉSZETI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCA 10. SZÁM.
A LAP TELEFON SZÁMA: 158.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

Kiállításaink. VII.	551
Gazdaértekezlet az új monopólium törvényjavaslat tárgyában	562
Az aranka kérdése. Irta: Schmidt Oszkár	567
A takarmányozásra használható növények szárítása és eltartása, VIII.	568
Kisebb szakközlemények.	569
Egyleti élet.	569
Kormányintézkedések.	569
Vegyes közlemények.	570

Hirdetések.

Kiállításaink.

VII.

A multkori három utolsó kiállításról készített részletes összehasonlító kimutatás után egy másikat állítottunk össze, mely az E. G. E. által eddig rendezett összes kiállításokat magában foglalja, Kiviláglik ebből, hogy az osztályokban egyenként és összesen, melyik évben hány állat volt kiállítva, valamint fel van tüntetve az is, hogy melyik kiállításon hány kiállító vett részt. A mint látjuk a kimutatásról, a 80-as években is a 90-es évek elején elég sűrűn sőt talán igen sűrűn tartattak kiállítások; azért igen sűrű mert minden évben új generációt bemutatni nem lehet annak pedig nincs értelme, hogy egy állatot több éven át vigyünk kiállításra.

Az első kiállítás 1882-ben volt, már akkor szép számmal jelentek meg az erdélyi birtokosok és a felhajtott állatok mennyisége is számot tevő volt, a mennyiben 73 kiállító bemutatott 618 drb. állatot melyek között legtöbb szarvasmarha, juh és sertés volt. Az 1883.-évi kiállítás, ha nem is sokkal ugyan, de a mint a számok mutatják, valamivel gyengébben sikerült.

Az 1885.-én kiállításon a szakosztály ujtásokat vezetett be, amenyiben hizómarhák kiállítását is megengedte, hogy a kiállításokat tanulságosabbakká és látványosabbakká tegye. Ugyan ez évben tejelő próbát is rendeztek, de annak a végrehajtása igen sok bajjal járt és megbízhatatlanok voltak az eredmények, mert egyes tehének idegen helyen nem akarták leadni jól a tejet, a fejők is svindiztek, úgy, hogy már a következő kiállításon nem is folytatták a próba fejéseket és addig nem is fogják valószínűleg bevezetni újból, míg egy rendszeresen alkalmazható, nehézségekbe nem ütköző

megbízható módját nem tudják ennek találni. A két előző kiállítás a díjak csak egy félék voltak, 84-ben azonban két részre osztották a díjakat, úgy a mint azok ma is vannak, arany és pénzdíjakra. Az arany díjakat adták a nagybirtokosoknak a pénzdíjakat pedig a kisbirtokosoknak, jegyzők, lelkészek, tanítóknak stb. Utóbbiak azonban állataikkal arany díjakra is pályázhattak, míg a nagybirtokosok csakis arany díjakra.

Az 1885. évben Pesten volt nemzetközi tenyészállatkiállítás azért a szakosztály helyesebbnek tartotta ez évben a kiállítás rendezésétől elállani, annál is inkább, hogy a külföld előtt az erdélyi részek is megfelelő módon képviselhetők legyenek.

a pesten látottak fellekesítették és nagyobb részvételre buzdították a gazdákat. Szarvasmarha is több volt mint a megelőző kiállításokon.

Az 1887.-i kiállítást Désen tartották, ugyanis részeltetni kívánta az E. G. E. a vidék nagyobb városait is a kiállítás áldásaiban, noha ez igen nagy anyagi áldozatába került. A lóosztály ez évben is igen szép számmal volt képviselve, míg a szarvasmarhák csoportjában a 16 kiállítás közül ezen volt a legkevesebb.

1888-ban megint csak Kolozsváron tartották a kiállítást, mely jobban is sikerült sokkal a désinél, mert míg Désen 78 kiállító 539 állatot mutatott be, addig Kolozsváron 103 kiállító 1048-at, vagyis éppen kétszer annyit. Meg kell

Összehasonlító kimutatás. az 1882. évtől 1910. évig tartott kiállításokról.

	1882 évben	1883 évben	1884 évben	1886 évben	1887 évben	1888 évben	1889 évben	1890 évben	1891 évben	1892 évben	1895 évben	1897 évben	1900 évben	1903 évben	1906 évben	1910 évben
Kiállító volt:	79	77	73	115	78	103	124	102	120	115	96	95	112	128	133	163
Kiállított:																
Ló:	46	60	38	227	125	112	104	107	100	102	117	99	71	72	60	67
Magyar-erdélyi fajta szarvasmarha	187	137	85	194	108	194	169	114	185	162	124	161	278	220	228	300
Nyugati fajta szarvasmarha	31	36	24	30	31	21	21	27	20	25	—	—	—	—	—	10
Bival:	13	22	25	12	9	14	16	16	29	24	14	19	15	25	23	19
Juh:	131	121	110	92	114	86	64	70	112	87	—	36	123	170	209	180
Sertés:	128	74	119	164	100	141	95	96	65	121	—	—	—	152	66	93
Hizott állatok:	—	—	27	44	6	57	31	17	9	52	—	—	—	—	—	—
Baromfiak:	82	132	108	153	53	423	462	451	307	413	198	165	204	780	376	521
Összesen:	618	582	536	916	539	1048	961	898	827	986	453	480	691	1419	962	1190

1886-ban a pesti kiállítás mintájára a lóosztályban ménesbeli kollektív kiállítás is volt, mely csoport igen impozánsan volt képviselve. Az összes 16 kiállítás közül ezen volt a legtöbb ló (227), mert 1887-től kezdve azután, kevesebb és kevesebb lovat hoztak a gazdák. Itt egyszerre magasra hágott a kiállítók száma is amenyiben 73-ról 115-re emelkedett. Talán azért történt ez, mert egy évi szünet után

azonban jegyezni azt, hogy a bpesti állatkert igazgatósága (1888-ban) 100 drb. szárnyással gazdagította a kiállítást. Ebben az évben lett először bevezetve a kettős fogat verseny is.

Az 1889-től 1892-ig rendezett négy kiállításán megjelent kiállítók száma csaknem egyforma volt mind a négy évben. A felhajtott állatok száma pedig 827 és 961 drb. között ingadozott.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

Budapest, V., Alkotmány-utca 31. sz.

Előnyösen teljesíti az abraktakarmánycikkek, mint finom- és durva buzakorpa, szárított moslák és répaszelet, malátacsira, malomkonkoly, napraforgó- és repecelajpogácsa, melasse stb. beszerzését.

Saját érdekünkben kérjünk ajánlatot.

1893-tól kezdve különféle bajok, akadályok nehezítették meg a kiállítási szakosztály munkálkodását. Erről az évről a kolera járvány miatt a kiállítás elmaradt. 1894-ben leégett az egész kiállítási terület, elhamvadtak a szép oszlopos, tágas istállók, karámok, állások. Nagy költség árán aztán az egyesület még ugyanazon évben hozzá kezdett az istállók állások stb. újból való felépítéséhez, hogy a kiállítás összességében megtartható legyen. A mesterek azonban nem tudtak elkészülni, úgy hogy a szakosztály megint elkezdte egy évvel odázta a kiállítást.

Ugyancsak ebben az időben, 1894. évben nagy lehangoltságot okozott az Erdély állattenyésztésnek ügyét színökön viselő legkiválóbb gazdáink között Festetich Andor akkori földmívelésügyi miniszternek az a terve, hogy a fogarasi állami méntelepet is a tordai állami bika telepet feloszlattja. Feliratot intézett az E. G. E. ez ügyben a földmívelésügyi miniszterhez, mely feliratában kifejtette, hogy mindkét telepre milyen óriási nagy szüksége van Erdélynek és hogy az ilyen telepek számát nem hogy apasztani, hanem még növelni kéne. Mindezeknek dacára is a miniszter megmaradt eredeti terve mellett ami még nagyobb levertséget szült.

1895-ben kezdtek csak tisztulni az ügyek, mikor Darányi vette át a földmívelésügyi miniszterium vezetését, aki mint széles látókörű ember és kitűnő gazda, át tudta érteni az E. G. E. feliratának fontosságát és az ügyet magáévé téve úgy döntött, hogy a fogarasi méntelep maradjon meg, a tordai pedig, tekintettel az ottani vízhiányra és egyéb a tenyésztést gátló körülményekre, helyeztessék át Kolozsra.

1895-ben, talán az előzmények hatása alatt, az E. G. E., hogy az erdélyi-magyarfajta szarvasmarhának még nagyobb védelmet nyújtson, nem engedte meg, hogy a kiállításokra nyugati marhát hozzanak. Ez évben csak szarvasmarha, ló és baromfi volt kiállítva. Az 1895. és 1897. évi kiállításon volt legkevesebb állat kiállítva.

1900-ban már több volt. Ez évben érte el a szarvasmarhák száma a 200 at, amióta állandóan emelkedésben van.

Az 1895., 1897., 1900. évi kiállítások számbeli apadása látszik helyre pótolva lenni az 1903-i kiállítással, amikor csaknem mintegy másfélszer állat volt bemutatva. Ezen az 1903. évi kiállításon volt a 16 kiállítás közül a legtöbb állat. Kiállító pedig az idej 1910-i kiállítás volt a legtöbb 165. Legkevesebb a III. (1884. évi) kiállításon volt (73).

Kiállításaink legtöbbjén mind a 15 erdélyi vármegye birtokossága részt vett s amely években a Kolozsvártól távolabb eső vármegyék birtokossága távol maradt a kiállításoktól azokban kárpótolva voltunk Szilágy- és Bihar vármegyék rendszeresen megjelenő gazdáival.

Ennek a 16 kiállításnak az összehasonlítása után megállapíthatjuk, hogy haladunk. Haladunk, bár lassan, de biztosan, A haladás alatt nem csak a mennyiséget, hanem a minőséget is értjük, értjük különösen az erd.-magyarfajta szarvasmarhák csoportjában. A lóosztályról sajnos már nem emlékezhetünk meg ilyen elismeréssel, míg viszont a juhok csoportja az utóbbi kiállításokon úgy szám mind minőség tekintetében javult. A sertések osztálya a sok

vész és egyéb betegség következtében nehezen tud haladni. A baromfi osztály mindig változatos képet mutatott. Legkevesebb baromfi volt az V. (1887.) legtöbb a XIV. (1903) évi kiállításon. Szeretnők ha majd berendezendő új kiállítási területen több gazdától még több és jobb állatot láthatnánk.

Gazdaértekezlet az új monopólium-törvényjavaslat tárgyában.

Az erdélyi gazdasági egyesület a pénzügyminiszter által tervezett petróleum, földgáz és kálisó monopólium tárgyában október 24.-ére értekezletet hívott egybe, melyen megjelentek: Br. Bánffy Ernő, Br. Jósika Gábor, Matskásy Pál, Szász István, Gr. Wass Endre, Siposs Gábor, Dr. Siposs Aladár, Gy. Rosenberger Sándor, Juhász Árpád, Dr. Cséser Lajos, Dr. Szentkirályi Ákos, Dr. Irk Károly, Gálócsy Árpád, Kuskó István, Br. Mannsberg Sándor, Br. Jósika János, Gr. Béli Ferencné, Gr. Béli Ferenc, Karácsonyi Sándor, Sándor Imre, Pollák Gaszton és Tokaji László.

Br. Bánffy Ernő elnök megnyitván az értekezletet, megnyitó beszédében ismerteti az értekezlet összehívásának indító okait és célját. Hangsúlyozza, hogy az új monopóliumjavaslat igen érzékenyen érinti az erdélyrészi földbirtokosok régi jogait és anyagi érdekeit.

A tárgysorozat rendjén, *Gálócsy Árpád* fővárosi mérnök a következőkben tartotta meg tájékoztató előadását:

A magyar bányászat jogrendje az 1854. évi osztrák ált. bányatörvénybe van letéve, melyet annak idején reánk oktrojáltak; s mely helyett hazánk mindeidig magyar törvényt nem hozott.

E bányatörvény szerint, a föld mélyében rejlő kincsek három osztályba vannak sorozva.

1. A szabad, vagy a bányászat részére fenntartott ásványok, melyek nem tartozékaik a földnek, melyek felett a földtulajdonos nem rendelkezik és melyeket mindenki szabadon bányászhat és korlátlanul értékesíthet, ha a bányatörvényben megállapított feltételeknek megfelel. Ilyenek a *fémek ércei*, Erdélyben még ma is a *kő és barnaszén* és ilyen a *földszurok*, mely körül fog az előadásom főrésze forogni.

2. Állami monopólium tárgyát képező ásványok, melyeket sem bányászni, sem forgalomba hozni sem a földtulajdonosnak, sem magán bányászoknak nem szabad, amelylyel tehát kizárólag az állam maga rendelkezik. Ilyen ásvány nálunk eddig egyedül a *kősó*, melyről alább még szintén bővebben lesz szó.

3. Mindazon ásványok, melyek sem a szabad vagy fenntartott ásványok, sem a monopolizált ásványok között a *bányatörvényben kifejezetten felsorolva nincsenek*, a föld tartozékát képezik, ezekkel a földtulajdonos korlátlanul rendelkezik, ezeket az ő beleegyezése nélkül senki nem bányászhatja, sőt ha vala-

kinek a földbirtok területén a szabad ásványok kibányászására jogosítványa van és abban a föld tartozékát képező ásványt is talál, ezt a föld tulajdonosnak, költségei megtérítése ellenében, ki kell szolgáltatnia. Ilyen ásványok a mindenféle, a kohászat kivételével, bármi módon használható kőzetek, a téglagyárak agyagbányái, a szűkebb értelemben vett Magyarország majdnem egész területén a *kő- és barnaszén*, továbbá a mint látni fogjuk, az egész ország területén a *kőolaj, földgáz és kálisó*.

A földbirtok tartozékát képező ásványok bányászata részben teljesen ki van a bányatörvény hatálya és a bányahatóságok felügyelete alól véve, más része, habár mint mondtam, csak a tulajdonos beleegyezésével ugyan, de a bányatörvény egyéb rendelkezései szerint és a bányahatóságok felügyelete alatt bányászható csak.

Ugyanígy nem tartozik sem jogilag, sem hatósági illetékesség tekintetében a bányatörvény alá a kősó.

A szabad vagy fenntartott ásványok felkutatása, birtokbavétele és bányászata tekintetében az ált. bányatörvény úgy rendelkezik, hogy kutatni csak kutatási engedéllyel lehet, amelyet korlátlan számban adhat ki a bányahatóság egy és ugyanazon területre.

Ha valaki aztán valamely területre az összes szabad ásványokra nézve kizárólagos kutatási jogot akar szerezni, úgy *zártkutatmányt* jelent be arra, azaz megadja, hogy valamely állandó ponttól, például ház, torony stb.-től irány és távolság szerint hol szándékozik kutató *aknát* vagy *tárnát* a földbe hajtani. Ezen bejelentésével, jogot nyer arra, hogy ezen *feltáró* vagy *felnyitó ponttól* egy 425 méter sugaru körön kívül határon belül rajta kívül más nem bányászhat. Ezen körülből 90 kath. hold területért *felügyeleti illeték* címén évente 8 korona fizetendő. Egy ember ilyen zártkutatmányt korlátlan mennyiségben jelenthet be. Ha az év elteltével legkésőbb az utolsó napon a következő évre járó felügyeleti *illetéket* be nem fizeti valaki, úgy jogát visszavonhatatlanul elveszti.

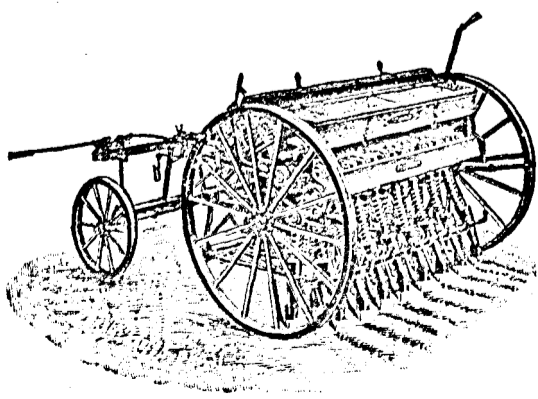
Ha valaki aztán az ilyen kutatási téren belül valamely szabad ásványt eredeti településében, fejtsre érdemes mennyiségben talál, úgy *adományt* kér és ennek alapján *bányatelket* kap. Csak ha ezt megkapta szabad neki az érceket lefejtetni és értékesíteni.

Ugy a zártkutatmányi engedély, mint a bányaadományozás azzal a kötelezettséggel jár, hogy benne az engedélyes tényleg dolgozzon, ha ezt nem teszi, úgy tőle a jogosítványok elvonhatók.

Ezek volnának általában azok az alapfogalmak, amelyek nélkül a Lukács László monopólium javaslatát nem igen lehetne megérteni.

A javaslat a petróleumot, földgázt és kálisókat monopólium tárgyává akarja tenni indokolása szerint azzal a céllal, hogy ezen három ásvány bányászatát a lehető legnagyobb mértékben kifejlessze és ezzel hazánkat gazdag és boldog állammá tegye.

Mindenkitől megkövetelhetem, hogy rólam feltételezze, hogy hazám boldogságát legalább



Szab., „Rekord II.” sorvetőgép

A losonci gazdasági gépgyár gyártmánya.

Sorba vet — sorba trágyáz!

Allamgépgyári legújabb szerkezetű gözcséplőkészletek, benzínmotorok, resicai acélek, Kalmár-féle rosták és egyéb talajmívelő eszközök.

Kivánatra szívesen küldünk árjegyzéket.

A Magy. Kir. Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége
V., Budapest, Váci-körút 32. szám.

oly mértékben szívesen viselem, mint a pénzügyminiszter. Ha tehát ennek hangsúlyozásával azt mondom, hogy ezen javaslatoknak a benyújtott formában való törvényerőre emelkedése végzetes szerencsétlenséget hozhat éppen ezen három ásvány bányászatára, úgy egyúttal magam is arról teszek vallomást, hogy ezen ásványok bányászatának mentől nagyobb mérvben való felvirágoztatását én is kívánom, de határozott meggyőződése az, hogy ezt a célt a törvényjavaslatok nemcsak hogy nem szolgálják, de annak elérését megakadályozni alkalmásak.

Nézetemet tekintettel az időre igen röviden fogom csak megokolni; az esetleges diskussió alkalmával aztán kívánságra a részletekbe is szívesen fogok bele bocsátkozni.

1. Eddig még példa arra nem volt, hogy monopóliummal valami mást, mint az állam, vagy más jövedelmét fejleszteni lehetett volna.

2. Monopóliumok még megtűrhetők, ha azokat a köz kezeli, mert akkor azok jövedelme tényleg a közkiadások fedezésére szolgál, de itt is csak olyan ipar, vagy ténykedés tehető monopólium tárgyává, amely jellegénél fogva sokak által ugysen volna gyakorolható, mint városi világítás, vízvezeték vagy olyanok, melyek korlátolt, de széles körben elterjedt fogyasztást adóztatnak meg, mint például a kőszó, melynek fogyasztását emelni nem lehet dacára annak, hogy minden embernek szükséges.

3. Monopóliumok bérbeadása, mint a hogy ezt a javaslatok tervezik, mindig egyesek vagyonsodását jelenti a köz rovására.

4. Semmiféle miniszteriumnak nem szabad oly diskussionális jogot adni, hogy az oly óriási termelés kihasználását, mint az itt tárgyalt három ásvány bányászata annak, oly kiterjedésben és oly hosszú időre oda adhassa, a hogy éppen neki tetszik, pedig a javaslatok ezt követelik a Lukács László által beígért összesen 450 millió évi termelt értékű ásványoknál.

5. Ipart, bányászatot csak annak szabadsága mellett lehet fejleszteni, eddig még fel nem talált ásvány felkutatására, (mint a kálisó) csak úgy számíthatunk, ha az nemcsak mindenkinek szabad, de az eredményes kutató még jutalomban is részesül.

6. Nem lehet jó törvény az, mely nagy értéket képviselő jogok elkobzásánál kezdődik. Jog államban a tulajdonjogot tisztelik.

7. Azoknak az államoknak a példája, ahol ma a három ásvány valamelyikének bányászata virágzik, azt mutatja, hogy kivétel nélkül ott fejlődött ez ki, ahol a bányászat mindenkinek hozzáférhetővé volt téve, s a hol az kezdetben nem így volt, csak attól az időtől datálódik a fejlődés, amikor a monopóliumot megintették.

8. Az utóbbi években Németország tényleg hozott monopolos törvényt, Ausztria is akart, de nem azért, hogy elmaradt iparát fejlessze ezzel, hanem éppen ellenkezőleg a szociálisták kívánságára a tulnag hatalomra szert tett virágzó iparok monopolisztikus törekvéseinek ellensúlyozására, de még ezt a célt sem érték el, s már magok a szociálisták is kiábrándultak az állami monopóliumtól.

A hazánkban eddig történeteket tanulmányozva, azt a kijelentését a javaslatok indokolásainak, hogy a mostani jogviszonyok mel-

lett a tárgyalt három ásvány bányászatának kifejlődésére nem számíthatunk, csak részben irhatom alá. De itt már a három ásványt egymástól elszakítva külön-külön kell tárgyalnom.

1. A kőolaj a mostani jogszokás szerint (hogy törvényesen-e vagy nem, azt majd meglátjuk később) a szabad bányászkodás részére fenntartott ásványok között szerepel, így eddig a bányatörvény §-ai szerint volt csak bányászható. Ez a rendszer tényleg nem felelt meg. Hogy miért, megmódja maga a javaslat indoklása, a zártkutatómáni rendszer mellett egyesek képesek voltak egész petroleum területet maguknak lefoglalni, de ott sem magok nem bányásztak, sem mást bányászni nem engedtek. Ez tehát igen jó rendszer volt a galiciai konkurenseknek, mert például a hitelbank maga több mint 100,000 kat. holdat tart évek óta lefoglalva évi csekély 10-12000 K. felügyeleti illeték fizetése ellenében. Ha a földön a kőolaj a földtulajdonosé, úgy ennek paragon hevertetése az olaj termelő államok viszonyát véve körülbelül 300,000 millió koronába kerülne. De baja a mai zártkutatómáni rendszernek a jogbizonytalanság is, a mennyiben a zártkutatómányok hatóságilag nincsenek térképezve (nem is lehet) e miatt egy- és ugyanazon területre a nélkül, hogy tudná a hatóság, többeknek is adhat kizárólagos kutatási engedélyt, a miből adáz perek származnak. Ha a petroleum a földtulajdonosé, úgy a telekkönyvi ingatlanokra kötött szerződés mindig biztos alap lehet.

2. A földgáznál a jelenleg érvényben levő jogviszony teljesen alkalmas ennek bányászata kifejlésztetni, mert úgy a törvény, mint a jogszokás szerint eddig a földgáz a földtartozékát képezi, itt tehát azok a bajok, amelyekre a pénzügyminiszter a javaslat indokolásában reá mutatott, teljesen hiányzanak.

3. A kálisónál eddig még csak a hovatartozandóság kérdéséről beszélhetünk, mert fájdalom kálisót eddig hazánkban nem találtunk. A tulajdonság szempontjából ez is a földtartozéka lévén a törvény értelmében e tekintetben változtatásra szükség nincsen. Miután azonban a kálisó a kőszótestben szokott előfordulni, a sómonopoliumi törvény szerint pedig sóban csak az állam bányászhat, az a rendelkezés gátolja a kálisó kutatást, addig is tehát, míg a sómonopolium meg nem szűnik, az illető rendelkezés aként volna megváltoztatandó, hogy egyéb ásványok felkutatása céljából a sótesten keresztülhatolni szabad.

Amint látjuk, a tapasztalat és a józan logika oda vezetnek, hogy e három közgazdaságilag igen fontos ásványbányászatának kifejlődése csak úgy várható, ha azok a földhöz tartoznak, vagy oly törvények hozatnak, melyek ennek előnye: a rendezett biztos jogállapotot, a monopóliumok kizárását, azzal a szabad verseny kifejlődését teljesen biztosítják.

Miután ma jogilag mindhárom ásvány a földtulajdona, önként kínálkozik a megoldásnak az a legegyszerűbb módja, hogy ezentul is így maradjon. A gáznál és kálisónál e tekintetben semmi intézkedés sem szükséges, míg a petroleumnál a törvénytelen jogszokást meg kell szüntetni.

Az a meggyőződés, hogy csak ez a már külföldön is beigazolt viszony alkalmas az illető bányászatok kifejlődésére, hozott engem a t. hallgatósággal egy táborba.

Azt vallom, hogy ha az állam, a közérdeke kívánja, ne nézzük, hogy volt eddig, de csináljuk meg úgy, a hogy az legjobb lesz a jövőben. Ha tehát azt vélném, hogy monopóliummal, vagy az eddigi, az indoklás szabadsággal érhetünk célt, magam volnék az első, aki ugyanazzal a határozottsággal állanék a törvényjavaslat mellé, mint ahogy most ellene foglalok állást.

De csak egy bizonyos határig!

Arra az utra, mely jogfosztással jár, még akkor sem követném a pénzügy minisztert. Ebben az országban mindig tisztelték a vagyjonjogot, — mikor legalább alkotmányos kormányzásunk volt.

Ez a javaslat letért erről az utról. A helyett, hogy egyenesen és nyíltan kimondaná, hogy szükségem van a petroleumra, földgázra és kálisóra; tehát elveszem; — de mert eddig a tied volt, kárpótollak érte, a helyett, mondom, a javaslat Hombár Mihály-nak is becsületére való indokolással minden kártalanítást megtagad.

Amint látuk, a bányatörvény szerint mind az az ásvány, amely kifejezetten nem lett szabadnak, tehát bányászjog alá tartozónak nyilvánítva, a föld tartozéka. Lássuk mit mond az ált. bányatörvény 3 ik §-ának második bekezdése.

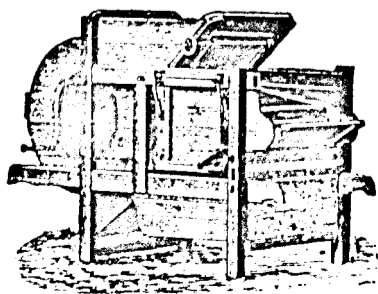
„A bányászjog alá tartoznak mindazon ásványok, melyek fém, kén, timsó, gálic, vagy kőnyhasó tartalmuk miatt használhatók, továbbá a gálicviz, és földszurok, végre mindennemű kő- és barnaszén.”

Eddig van, nincs tovább!
Hol van itt a kőolaj?
Hol a földgáz?
Hol a kálisó?
Pedig a javaslatok indokolásában ki van mutatva, hogy benne van.

Azt mondja az indoklás, hogy úgy a petroleum, mint a földgáz nem egyéb, mint földszurok. Ha nem menne ez a játék oly nagy pénzbe, mint egy ország törvényhozói reputációja és több százezer egész súlyos millióiba, úgy azt mondhatnánk reá, hogy jó vice! Hiszen nem akad az országban egyetlen józan gondolkozó ember, aki a szurkot az olajjal vagy a gázzal összekeverné! Így csak a tudalan laikus beszél, mondja a pénzügyminiszterium én találtam szakértőket, akik nekem megmagyarázták, hogy ez így van, tehát úgy is van! Pedig még sincs így!

Az a híres szakértői vélemény azt mondja, hogy a bitumen (erről eddig még szó sem volt) háromféle; szilárd, cseppfolyós és gáznemű. A szilárdat aszfaltnak, vagy földszuroknak nevezik, a cseppfolyóst petroleumnak, a gázneműt meg metánnak. Itt csak különböző halmazállapotról van szó, vegyi összetételük majdnem azonos és ugyanazon anyagból, állati hullákból származnak, így tehát petroleum vagy földgáz helyett lehet földszurkot is mondani. Nagyobb biztonsági okáért ezt írásba is adták, mert a kissármási földgáz adományozási kérvényében szóról-szóra ez áll „gáznemű bitumen illetve földszurok (methángáz) lett feltárva”. Mondhatom, hogy ez a tudományos világ legnagyobb szenzációja.

Az indoklás szakértőjével szemben majd Dr. Irk Károly ki fogja fejteni, hogy nemcsak a laikus, de a szakember sem tévesztheti össze így a fogalmakat.



Minden gazdaságban nélkülözhetetlenek!!

Európaszerte első helyen elismert kiténő szerkezetű és legolcsóbb, a gazda minden követelményeinek legjobban megfelelő

„Eredeti Kalmár-rosták”

Ez évi ajándékainkról szíveskedjék ingyen árjegyzőket kórni

KALMÁR ZS. és TÁRSA Hódmezővásárhely

Különleges termény tisztító gépgyár és vasöntöde.

Vezérképviselő

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérigynöksége

BUDAPEST, V., Váci-körut 32.

En csak röviden annyit kívánok megjegyezni, hogy „gáznemű bitumen“ egy szerencsétlen kifejezés, melynek semmi értelme, a tudomány más állása mellett még határozottan azt sem tudják, hogy miből lett a petroleum, de az az egy bizonyos, hogy földgáz fordul ugyan-elő petroleummal is, de ezenkívül kőszénnel is, sőt olyan helyen is, ahol sem az egyik, sem a másik nincsen, de végre még az is valószínű, hogy minden szerves anyag nélkül, egyedül a föld belsejében levő, ma még alig ösmert-szervetlen vegyületek egymásra hatásából is eredhet.

Ezenkívül ugyan a bölcsészetben, imádságban hozzá vagyunk szokva a részt az egészért venni, de mindig tudjuk, hogy ha a kis leányról azt mondják, hogy szereti a sarkantyut, azért ha csókra kerül a sor nem a csizmát fogja ölelgetni. Az sem igen lenne meglepő, aki az Uristentől kenyeret kér és mást soha nem kapna.

Hogy esetleg aszfalt, petroleum, földgáz egy anyagból lettek, még ez sem jogosít fel a részek felcserélésére. A szőlőből, ha kitápasszák, lesz törköly és must, ez utóbbi ha kiforr, lesz szénsvav és bor, — ha ezt átdestilláljuk, lesz a konyak, ha a törkölyt kiegészítjük, lesz a pálinka, de hol mutogatnák azt az embert, aki a borra azt mondaná, hogy az folyékony törköly, a szénsvavra meg, hogy gáznemű törköly.

A vegyi összetétel hasonlóságra való hivatkozás pedig éppen felületességet mutat.

A földgáz és petroleum csak széneg és kőnebből áll de míg az elsőnek széneg tartalma 75 százaléka, másiké körülbelül 85 százalék. A földszurokhoz viszonyítva a hasonlóság még inkább hiányzik, mert míg az előbbi kettőben élely nincsen, addig ez utóbbiban az 25 százaléki fel megy.

Az öntöttvas és kovácsvas is ugyanazon vasércből készülnek, vegyi összetételükben pedig alig van több, mint 1-5 százalék széneg különbség, azért mit mondanának arra, aki ócska öntött vaskályhából akarna a szekere kerekére ráfot kovácsoltatni. Pedig hát mindkettő vas.

A kálisót az indokolás a kőszén révén követeli magának és erre pláne azt mondja, hogy most is monopolium tárgya. Nézzük mit mond a törvény és az ált. bányatörvény 4. § a, „A só tekintetében főnnálló államegyedűrség különös törvények által szabályoztatik“.

A sójövődéki törvények pedig ezt mondják.

1 §. A só (chlornátrium) az országos jövődék tárgyát képezi.

2 §. Minden az ország határán belül földszint vagy föld alatt, természetben tisztán vagy más anyagokkal vegyesen előjövő, vagy műton termelt só kizárólag a föld tulajdona.

Hol itt a kálisó? En nem találom, nem találta ezt más sem, csak a javaslat indokálása. Méltóztatassanak ide figyelni! Azt mondja, hogy *minután a más anyagokkal vegyesen előjövő só (chlornátrium) is az ország tulajdona, a sóval vegyesen előjövő más anyag is az ország tulajdona.* Ova intek mindenkit, hogy bundát az ezt kitalált urnak ne kölcsönözzön, mert azt ennek az elvnek alapján magának fogja vindikálni. E szerint ha valakinek a címére egy ládában vegyesen almát és körtét küldök és azt írom neki, hogy az almát neki adom, a körtét pedig adja oda X-nek, úgy ő megtartja mindkettőt mert hiszen a körtével vegyesen csomagolt alma az övé, így tehát az almával vegyesen csomagolt körte is az övé.

Hogy a törvény annakidején csak az élvezeti sóra gondolt, az kitetszik a zárjelbe tett (chlornátrium) kifejezés mellett a sójövődéki törvény 4. és 5. §-ából is.

4. §. Ha valaki bármiféle üzletág mellett *mellékesen konyhasót* termel, tartozik azt a kinstárnak átengedni.

5. Az előbbeni szakaszban említett eset alól kivétetik azon lugsó, mely sósavas és

kénsavas káli vegyülettel csak csekély, mintegy 14 százalék konyhasót tartalmaz.

Ha tehát valamely sóban a konyhasótartalom oly csekély, hogy azt élvezeti sóul felhasználni nem lehet, úgy arra az állam e §. szerint nem reflektál, ha pedig valamely üzemben *mellékesen* sót termelnek, az is szabad, csak a termelt konyhasót kell az államnak beliferálni.

Nem tudom elképzelni, hogy ilyen szarvas okoskodásokkal készült javaslat törvényezőre emelkedjék, s ilyen szofizmákkal százszázalékos tulajdonuktól megfosztassanak. Mert a játék nem megy kicsibe. Hogy csak a petroleumról beszéljek a szomszéd kis Romániában, hol ezelőtt 10 évvel még nem volt jóformán semmi petroleum igaz, ma a földtulajdonosok évente mintegy 10 millió koronát kapnak terágium címen. Ezt azt hiszen a mi földünk is elbirná még.

A magyar közbirtokosság sokat áldozott már ha a közérdek ezt megkívánta, nem maradt el sohasem. Hiszem, hogy most is szívesen mondana le e jogáról, ha azzal hazájának szolgálatot tehetne, de itt erre nincsen szükség, mert hiszen e szolgálat az lenne, hogy csak ez áldozat révén lehetne a három ásvány bányászatát megteremteni, ez pedig nem áll. A javaslat indoklása maga mondja, — az igaz, hogy a megütközés hangján, hogy ott, ahol a petroleum- és földgázbányászat előfeltételei meg voltak, a földtulajdonosnak fizetett terágium nem akadályozta meg a fejlődést. Ezt így fejezi ki *„dacára ama kedvező jogállapotnak, hogy míg Galiciában és Romániában, ahol a földolaj a telek tartozékát képezi, e jogi helyzetből kifolyólag nagy áldozatokat kell hozni a petroleum vállalkozónak, . . . addig nálunk mindenütt teljes és ingyenes kutatási és bányanyitási szabadság áll fenn“* . . . még sincs petroleum-bányászatunk.

A javaslat tehát kivési a földtulajdonosok zsebéből a tetemes váltásdíjat, de nem a köznek akarja juttatni, de odadobja annak aki a monopoliumot az államtól bérbe fogja venni, és aki a határon túl szívesen fur petroleumra a terrágium fizetés nélkül is.

Ne engedjük tehát ki ezt a pénzt az országból, mert az a vállalkozó indokolás szerint is, minden valószínűség mellett, idegen lesz. A kártalanítással pedig a szocialisták is meglehetnek elégedve, mert annak az összegnek tekintélyes része kiszagdákat fog gazdagítani.

Dr. Irk Károly a következő előadást tartotta:

A mozgás és energia jegyében folyik minden harc, melyet az élet — a földön való megjelenésének első sejt korától — az emberi kultúra mai fejlett stadiumáig végig küzdött. E két erő alkotó és romboló munkája nyomja reá eltörülhetetlen bélyegét minden korra, melyet a föld izzón folyó ós állapotától, mai alluvialis életének mondjuk, aluminium korszakáig megtett. E két tényező építette fel és pusztította el a palaeozoi kor 30—35 m. magas Sigillaria és Lepidodendron telepeit, a dusan virágzó buja növényzetét, mely évezredek földrétegek által eltemetve — szolgáltatja a föld évi 5600 millió mm.-ra rugó kőszén termelését — továbbá bő állatvilágát, melynek légmentesen elnyomott tömege évenként s a föld naphta forrásainak retorta csövein át 100 millió hektoliter petroleumot destillál szárazon le. S így ott, ahol egykor hatalmas vegetacio uralkodott, duslombozatu fákkal telt erdőkkel, sűrű cserjés berkekkel, ma a sivatag pora, vagy a tenger zöldes kék hulláma borít el mindent.

Pantha rhei, minden mozog mondja Herakleitos s méltán. Minden halad, minden mulandó, mi örökké való, mert alkalmas formában az anyag és energia megmaradásának elvét hirdetve tovább fennmarad.

A különböző fajta labirintodontokat s saurus féleket, a mammuthot, a mastodont — kikerülve jégvirágokból — ma már csak muzeumok üvegfalain át ismerjük s a mai növényvilág csene-

vész Herbertjei az emberi fantasia legerősebb prizmáin sem adhatnak megközelítő fogalmat a karbon korszak óriási méretű Sigillaria, Lepidodendron vagy 2—3 méteres levelekkel bíró páfrányfa flórájáról.

Allítsuk meg az örökké valóságnak a természeti törvények kérélehetetlen következetességével haladó óramutatóit egy pár percre s fordítsuk vissza azokba a geologia előtti időkbe, midőn a föld s vele együtt az egész világ egyetem egy ós köd volt a „protyle“, hogy röviden megismerjük annak a gáznak chemismusát, vegyi természetét, természetrajzát, mely napjainkban a sármási furrásokkal kapcsolatban az ország általános érdeklődését napirenden tartja.

Az óskezdet korában, mint ezt a Kant-Laplace (1796) elmélete részletesen kifejti földünk, a Nap s velők egyetemben az összes égi testek egy határtalan kiterjedésű, a végtelenségbe kinyúló izzó gázokból álló gömböt alkottak, az u. n. „ósködöt“ mely később a hideg világűrbe való meleg kisugárzás folytán hűlni kezdett. A gáz gömb mindinkább összehúzódva vagy a benne állandóan különböző sebességgel mozgó gázok lökő hatása folytán vagy pedig egyes gyorsabban összehúzódó, a nehézségi erő hatása folytán koncentrálódó tömegek behatása alatt forogni kezdett. Ez a kezdetben lassu forgás azután a gázgömb összehúzódásával kapcsolatosan az anyag sűrűsödése s a térfogat kisebbedése folytán mindinkább növekedett gyorsabbá változott, ugyannyira, hogy a nehézségi erővel szemben, mely az összes részeket a középpont felé igyekezett vonzani, a centrifugális erő lépett fel, mely a most már izzó — folyó gömbögyenlítői tájékán levő részecskék elszakadását igyekezett előmozdítani. Az izzón folyó gömb a sarkokon behorpad, spheroid alakot ölt s az egyenlítőjén levállanak a mai bolygók, csillagok izzón folyó gömbök alakjában, megtartva eredeti forgásukat, a középponti test körül való mozgással s kiegészítve a saját tengelyök körüli forgással.

Ez ósköd gázait alkották a ma ismeretes — földünket is alkotó természetes — ssynthetikailag előállítható vegyületek összes alkatrészei, tehát az elemek, minők pl. H, Mg, Ni, Fe, Na, Ca, Ba, Cu, S, P stb. gőzei, valamint egyes szénvegyületek, minők pl. az általunk bővebben érdekelt CH₄ gáz is, mely a kissármási gáznak is fő tömegét képezi, vmint különféle CN vegyületek, amint azt a mai izzó égi testek, mint a minők pl. a Nap is pontos spectroscopiai vizsgálataiból teljes biztossággal ismerjük.

A földből itt-ott kisebb-nagyobb mennyiségben előtörő gázok „földgázok“ fő tömegét ez a fentjelzett methángáz alkotja, különböző más gázokkal egyetemben, minők pl. a H, N, CO₂ stb. A methán (CH₄) v. mocsárgáz C és H vegyülete vagyis szénhydrogén gáz, szintelen, szagtalan, mely a levegőnél könnyebb (0.559 fajsúly) s kékes alig világító lánggal ég, levegővel keverve pl. a bányákban a legveszedelmesebb robbanások okozója.

A CH₄ vagy mocsárgáz azonban nem kerül ily egyszerűen a földre zsugorodott égi testre, hogy itt a földgázok alkatrésze legyen, hanem előbb egy hatalmas körfolyamatot tesz meg a természet chemiai erőinek hatása alatt.

Az ósködöt alkotó alkatrészek ugyanis chemiaailag egymásra hatnak s midőn a föld lehűlni kezd a légkörében levő oxigén a CH₄-t elégeti CO₂-vé és H₂O-é (szénsvav gázzá és vízzé). A föld tovább hűl, szilárd kérget kap e közben amíg belseje még izzón folyós. Felületét ellepi a növény és állatvilág milliárdnyi családja, megkezdvén a létért való küzdelem fenséges harcát.

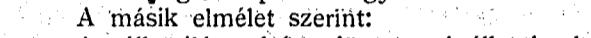
A növényvilág a kezdeti idők e nyugodt fejlődési korszakában, mérhetetlen arányu fejlődést mutat. A kőszén korszak előtti idők szénsvavtartalma Bischof szerint 0.06%, míg a mai koré csak 0.0006%. A hatalmas növényvilágot óriási formákkal bíró állatvilág egészíti ki.

E növényvilág szől bele most intensív életműködésével a methan természeti körutjában, mennyiben a nap energia tartalmának redukáló

erejét felhasználva, a szénsavat és vizet chlorophylluma segítségével szénhidrátokká: cukrokká, keményítővé és cellulosevá alakítja. A növényi tápanyagokká. A fejlődés ez utja tartott körülbelül a karbon vagy kőszén korszak nyugodt fejlődési koráig.

A csendes fejlődést azonban ezután a nagy geológiai földforradalmak váltják fel, melyek a föld felszínét megváltoztatva, hatalmas korok növény és állatvilágának temetői lesznek.

A növényvilágot elsősorban légmentesen elzáró rétegek alatt új élet fejlődik, új változások állanak be. A növényi cellulose s más növényi anyagok, miként ma is édes vizi növényeknél a tőzeg, turta képződésénél látjuk apró mikroorganizmusok hatására elkorhadnak, mely korhadás végeredménye egyfelől a növényi szénalkatrészeinek kiválása folytán előálló „fekete gyémánt”, vagy kőszén; s másfelől egy gáz: a metán. Így ér vissza a metán természeti körutjából kiinduló pontjához. A methant növényi



anyagok más bomlási termékei is szokták ily alkalmakkor kísérni, mint a minő pl a CO₂, a N. és H. stb. Ez volna röviden az organikus eredetű CH₄ gáz képződés egyik elmélete.

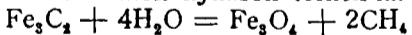
A másik elmélet szerint:

Az állatvilág, elsősorban tengeri állatoknak sós vízben való bomlása alkalmával, mint ezt Engler kísérletileg is bebizonyította a hatalmas földrétegek alatt egy más változás áll be, mint a növényeknél láttuk, amennyiben a végső kémiai termék: a kőolaj és ismét egy gáz a methan.

A methán eme 2 előfordulási formája közül ez utóbbi, állati korhadásból eredő a kiadósabb, nagyobb mennyiségű, míg a növényvilágé bármily nagy területű, kisebb mennyiségben fordul elő.

Azonban nemcsak e fentvázolt esetei vannak a szénhidrogén gázok keletkezésének a tudomány mai álláspontján épp ily biztos létjogosultsággal bírnak különösen oly esetekben, hol a gázok fejlődése sem növényi, sem állati maradványok korhadásával nem magyarázható, a mi a kőzetek fossilis maradványainak vizsgálataiból is következtethető, a „carbide elmélete”, mely mint a különböző szénhidrogének az egyes carbidoknak vízzel való kémiai reakciójából származik.

Igy Mendelejeff szerint (1877.) az eredet a silur előtti korba vezetendő vissza, és főleg a nagy tömegben előforduló vascarbidoknak, a vízgőzzel való vegyülete s ezeknek a származéka volna, mint a mily módon a calcium-carbidból az acetylen áll elő, a midőn is a föld egyes repedésein lehatoló víz a fenékre hat oly módon, hogy a nagy hőmérsék és nyomás alatt fénoxidok és telített szénhidrogének, mint a minő a methán gáz is keletkeznek a gázok a repedésen át áthatolhatnak s egyes gyújtómedencékben meggyúlnak, és vagy a természet által nyitott utakon vagy egyes mesterséges furások által eszközölt nyilvános törnek ki.



Dumas, H.-Rose, és Bunsen sze int pedig a kőso volna megindítója e gázoknak, midőn is ezek az a földalatti vízbe való oldódásnál keletkeznek, s magas nyomás alatt egy részük megsűrösödik.

Kérem ezekre a származási elméletekre annyiban is jól figyelni, mennyiben Pfeifer szavai szerint a kissármási gázt „nagy tisztasága, valamint a CO₂ és N. hiánya valószínűvé teszik, hogy ez a gáz nem korhadásnak az eredménye, a milyennek az alföldi gázok eredetét tartom”, e csoportba osztja s mely fontos jelentőségére felolvasásom végén vissza is térek.

Pfeifer Ignác dr. műegyetemi tanár nézetét megerősíti dr. Papp Károly m. k. oszt. geologus nézete is, amennyiben a Földtani Közöny 1910 évi legutóbbi száma szerint: „kőolaj vagy kőolajnyomokat nem sikerült találni” a kissármási gázban.

A kissármási gáz 1908 évi nov. 28.-án 22 méter mélységben jelentkezett először a Veszprémi-féle birtokon az I. sz. furályuktól 2.9 km.-nyi távolban a gáz mennyisége az 1909

évi apr. hó 22-én beszűntetett 301.9 m. furási mélységig állandóan nőtt. A kutat egy 180,000 kg. betonkockához kötött zárókészülék zárja el (Hermann Miksa szerkesztése). Az 1909 nov. havában végzett mérések szerint a gáz sebessége 193 m.-t tett ki, melynek alapján kiszámítva a kiömlő gáz mennyiségét 10 557 m³-t kapunk minden mp re, ami 24 óránként 912,124 m³-nak felel meg.

Vagyis kerek számban a gáz 120,000 lóerőt ad, ami naponként — Pfeifer prof. szerint — 90 wagon porosz kőszénnek felel meg s ami egész Budapest loerő szükségletét 3 szorosán pótolná. Fűtőképessége 8600 kaloria, 1 m³ gáz cirka 1.2 kg. jó porosz kőszénnek egyenértékű.

A kissármási gáz összetétele a következő: A kissármási gáz¹ Pfeifer Ignác Schelle Róbert

alkatrészei:	1909. márc. 14.	1909. dec. 1.
Methán CH ₄	99.25	99.00
Hydrogen H	—	0.40
Oxygen O	—	0.40
Nitrogen N	0.75	0.20
Széndioxyd CO ₂	—	—
Aethan C ₂ H ₆	—	—
Aethilen C ₂ H ₄	—	—
Összesen	100.00	100.00

Ezzel szemben a kőolaj forrásokból eltávozó gázok a következő összetétellel bírnak Sadtler és Wurtz szerint²:

	I.	II.	III.	IV.	V.
Széndioxyd CO ₂	2.28	0.34	0.35	0.66	10.11
Szénoxyd CO	nyomokban	nyomokban	nyomokban	nyomokban	nyomokban
Szénhydrogének Cn H _n	—	—	0.56	—	2.94
Methán CH ₄	60.27	75.44	89.65	80.11	82.41
Hydrogen H	22.50	6.10	4.79	13.50	—
Aethan C ₂ H ₆	6.80	18.12	4.39	5.72	—
Propan C ₃ H ₈	nyomokban	nyomokban	nyomokban	nyomokban	nyomokban
Oxygen O	0.83	—	—	—	0.23
Nitrogen N	7.32	—	—	—	4.31

A II. sz. huzás alkalmából 145 m. mélységből vett viz analízise Pfeifer professor szerint (1909. márc. 14.) a következő:

Kalium	0.2151
Natrium	25.5920
Calcium	1.4050
Magnesium	1.2372
Vas	—
Jod	0.0071
Chlor	45.6500
Kénsav	—
NH ₄	0.0957
Hydrokarbonat	—
CO ₂	0.0495
CaO	0.0630
	74.3146

grammokban.

A gáz fajsúlya 0.55 (Schelle).

A mi a kissármási gáz mennyiségét illeti, e téren II. ik helyen áll az egész világon, erre vonatkozólag közlöm egy pár hazai és külföldi gázkut mélységét és gázmennyiségét:

Püspökladány	208 m.	38 m ³	naponként
Arad (Neumann)	425 m.	864 m ³	„
Wels (Ausztria)	240 m.	150 m ³	„
Karg (Amerika)	—	14.255 m ³	óránként
Ontario—Country (Amerika)	18.860 m ³	„	„
Pennsylvania (Delamater-kutja)	26.900 m ³	„	„
Kissármás II.	38.000 m ³	„	„
Pittsburg	83.000 m ³	„	„

Vagyis a Pittsburgi 1885 furt kut után mindjárt a kissármási következnek.

A gáz mennyiségének állandó voltára vonatkozólag Papp Károly dr. geologus véleménye szerint a gáz még 3 évig körülbelől növekedni fog s csak ezután a kitörés állandósulni, míg aztán 15 év mulva beáll a rohamos apadás. „A gázkut elapadása után azonban a báró Bánffy-féle mocsárgásas tölcsérre kerülhet a sor, a melyek bizonyára szintén bőséges földi gázt fognak szolgáltatni“.

¹ Földtani Közöny. 1910. 332.

A gáz e hatalmas mennyiségében rejlő érték ipari felhasználásának tanulmányozására a kincstár Nagysiki Böckh Hugó, Hermann Miksa, valamint Setrelle Róbert selmebányai főiskolai tanárok személyében bizottságot küldött ki, valamint Vrutsko Eerenc bányatanácsost, Hermann Miksa selmebányai tanárt, Katona Lajos és Löhner Ferenc bányamérnökkel Észak-Amerikába küldötte Pittsburg vidéke elektromos műveinek s gázkutjainak tanulmányozására. Az évenkénti kipuffogása koronákban kifejezve: 4—5,000,000 koronára tehető.

A mi már most a gáz ipari értékesítését illeti, erre vonatkozólag több eszme merült fel. — Igy hazai üvegiparunk, mely a szénhiány és nyers anyag miatt állandóan hanyatlak, fellendítését lehetne e gáz olcsó tüzelőanyagként való felhasználása által remélni. Az üvegyártás évi behozatala meghaladja a 12,000,000 koronát, s ennek jó része idehaza maradhatna.

Felmerült elektrokémiai gyárak (maró natron, aluminium, calcium carbide gyártmány stb.) felállítására egy központi teleppel, mely aztán több ily gyárat láthatna el elektromos erővel. Ezek közül igen fontos jelentőséggel bírna agrár jellegűnk szempontjából a levegő nitrogénének műtrágyává való feldolgozása, vagy a Frank-féle calcium-carbidos eljárással, midőn is 4 tonna calcium-carbid 1 tonna levegőbeli nitrogént kötne meg, a mi megfelelne: 2 kilowatt évrék = 2²/₃ lóerő évrék, végtermék mésznitrogén, vagy pedig a W. Ostwald, Caro és Frank eljárása szerint electromos szikrák útján, hol a végtermék a salétromsavas calcium volna. Igaz, hogy különösen az első eljárásnál a vízterők rentabilitásabbak (Piano d'Orta stb.)

Kevesebb reménnyel kecsegtet már a methan koromra való feldolgozása, míg a ferrosilicium gyártás, melyből „a kincstári kohók évi 8000 lóerőt kötnek le“ már ismét kedvezőbb.

Az értékesítésnél felmerülő ideák végrehajtása alkalmával azonban tekintettel kell lennünk a hazai circa 170,000 lóerőt kitevő (40,000 használatban) vízterőkre is, melyek egyes iparágaknál még a legolcsóbb gázhasználat mellett is — versenyeznek üzemi hasznon tekintetében. Ezért erő adásra oly esetekben rentabilis, hol az üzemi erőnek főleg a gázéke alkalmából keletkezett energiajából kell keletkeznie.

Hogy e téren mily viszonyok állanak fenn a hazai vízi erők és a kissármási gáz üzemi jelentősége között, közlöm Pfeifer Ignác műegyetemi tanárnak: „A természeti erőknek az ipar céljaira való felhasználásáról“ tartott tanulmányából a következő összehasonlító részt:

„Pontos számítások alapján azonban a földgáz felhasználásának kombinációját oly esetekben, midőn az energiának igen olcsónak kell lennie, legtöbbször el kellett ejteni. Míg a vízi erőknel

Boszniában	1 lóerő ér 40—45 kor.
Németországban	29 - 31 „ addig
Norvégiában	15 „

Ilyen áron azonban energiát csak igen kedvező feltételek mellett lehet termelni. Igen fontos körülmény az, hogy mennyibe kerül 1 lóerő beépítése. Norvégiában 1 lóerő beépítése 170 K.-ba került, nálunk azonban jóval többbe. Igaz hogy olyan célokra (villamos erő, világítás), mint a minőkre nálunk használják a vízi erőkkel kitermelt energiát, nem szükséges, hogy a beépítése oly olcsó legyen, mert az energia értékesítése e célokra sokkal jobb és jövedelmezőbb. Bajorország legújabb vízjogi törvénye a vízi erőket öt csoportba osztja a szerint, hogy 1 lóerő beépítése

300
500
700
1000 vagy
1500 kor.-ba kerül.

Mivel viszonyaink (pl. a szén árak) a bajor viszonyokhoz igen hasonlóak, hazai viszonyainkra is elfogadhatjuk a bajor megállapítást, hogy belátható időn belül jövedelmezőknek csak oly vízi erők tekinthetők, melyeknél 1 lóerő beépítése legfőkébb 300—500 K.-ba kerül. A mi vízterő telepeinknél azonban 1 lóerő investíciója tete-

É védőtérleten belül annak érvényessége alatt a gázvezető rétegig leható mély furás, sem másnémi ily mélyreható talajbontás nem eszközölhető; de a gázkut tulajdonosa sem létesíthet ott új gázfeltárást.

A kálisóra vonatkozó javaslat szerint:

A kósón (Chlornatrium) kívül a kálisók (káli- és magnézia-sók s az azokkal előforduló más sók) is ugy szilárd, mint oldott állapotban az állami sójövődék tárgyai.

Azt a fennálló jogszabályt, amely szerint a kósó kutatásához és kiaknázásához az államnak sem kutatási engedélyre, sem bányaadományozására szüksége nincs, a kálisókra is alkalmazni kell.

A pénzügyminiszter a kálisók kutatására és kiaknázására vonatkozó jogot meghatározott területre és időtartamra a bányatörvény 7. és 8. §-ának alkalmazásával másra is átruházhatja.

A magyar szent korona országainak területén kívül lakó vállalkozó köteles az országban lakó meghatalmazottat állítani s annak nevét és lakóhelyét a bányahatóságnak bejelenteni.

Látni való ezekből, hogy az állam egyszerűen és minden kártérítés nélkül kezét olyan javakra akarja reátenni, amelyek eddig a földbirtoknak elidegeníthetetlen tartozékai voltak s amelyek különösen hazarészünkben megszámlálhatatlan millió értéket képviselnek.

Ezen szándék ellen, Mélyen Tisztelt Értekezlet, minden rendelkezésünkre álló módon és eszközzel demonstrálnunk kell.

A gazdaközvélemény ellenállása a mai napig az OMGE és az E. G. E. részéről a következőkben jutott kifejezésre:

F. hó 10.-én egy szűkebbkörű adhoz megbeszélés folytán az E. G. E. elnöksége a következő sürgönnyt küldötte a pénzügyminiszterhez:

»Petroleum földgáz és kálisó monopoliálásánál a földbirtokosság érdekeinek megvédését, illetőleg az esetenkénti méltányos kártalanítást első fontosságú közérdeknek tartjuk, s az erre vonatkozó új törvényjavaslat intencióit, egész hazarészünk birtokossága nevében, csak azon esetben tehetjük magukévé, ha abban a fenti közérdeknek károsan nem érintetnek, ellenesetben tiltakozunk a meghallgatásunk nélkül készült javaslat ellen«.

Az OMGE. jkt. 12.-i tiltakozó értekezletén egyetünk képviselésben való megjelenésre egyetünk által felkértettek:

Bánffy Ferenc báró, Szász István dr., Boér Elek, Bánffy György báró, Bethlen István gróf, Bélydy Ferenc gróf, Teleki Géza gróf, Béli Kálmán gróf, Teleki Arthur gróf, Teleki Ferenc gróf, Kemény Anna báróné, Wass Béla gróf, Bánffy Dezső báró, Bethlen József gróf, Zeyk Károly, Sándor János, Ugron Zoltán, Teleki Arvéd gróf, Kemény József báró, Gaál Elek, Gaál Gyula, Gaál Péter, Velits Zoltán, Csontos Miklós, Bethlen Miklós, Betegh Sándor, Desbordes Ernő, Teleki Domokos gróf, ifj. Bélydy Kálmán gróf, Keresztes Ödön és Balla György.

Részt vettek: Bánffy Ernő báró, Tokaji László, Bánffy Ferenc báró, Szász István, Teleki Géza gróf, Teleki Ferenc gróf, Teleki Domokos gróf.

Az OMGE. ezen értekezletén az EGE. nevében jelen voltak bejelentették, hogy a mozgalomhoz teljes mértékben csatlakoznak és az erdélyi hazarész gazdabirtokosait hasonló tiltakozó értekezletre össze fogják hívni.

Ezen mai értekezlet elé, mint az EGE. elnökségének javaslatát, a következő határozati javaslatot terjesztjük:

Határozati javaslat.

Mondja ki az értekezlet, hogy az OMGE-ben okt. 12. én megtartott tiltakozó értekezletén elfogadott határozati javaslat két pontját, az alábbi hozzással magáévá teszi, és pedig:

1. A leghatározottabban tiltakozik minden olyan törekvés ellen, amely a petroléumot, földgázt és kálisókat a földbirtokosok tulajdonjogából ki akarja szakítani.

2. Sajnálkozással látja az értekezlet, hogy ezen ásványokra nézve a pénzügyminiszter ur olyan törvénytervezetet nyújtott be a képviselőházhoz, amely minden kártérítési igény elismerése nélkül akarja elvonni ezen nagyértékű ásványokat a földbirtokosoktól, teszi pedig ezt oly szokatlan módon, hogy az érdekelt szakköröknek véleményét nem kérte ki és az érdekelteket egyáltalában meg sem hallgatta.

3. Feliratban felkérendő lesz a pénzügyminiszter ur arra, hogy a kérdéses monopólium törvényjavaslat félretételével, egy új, általános és mindenre kiterjedő bányatörvény javaslatot terjesszen elő és annak kidolgozásánál az összes érdekelteket meghallgassa.

Javasoljuk továbbá, hogy addig is, míg ez meg lenne, a köszönre vonatkozó eddig fennálló törvényes intézkedéseknek két féle mértéke azonnal megszüntetendő és a királyhágon túl érvényes törvények legyenek jövőre érvényesek az erdélyi részekben is.

Értekezlet ezen határozati javaslatot, Br. Jósika Gábor módosításával, Szász István, Kuskó István és Siposs Gábor, ért. tagok hozzászólása után elfogadván, határozza, hogy az annak értelmében szövegezendő felterjesztés a pénzügyminiszternek küldöttéig adassék át és egyben: Br. Jósika Gábor, Gr. Bethlen István, Gr. Béli Ferec, Siposs Gábor, Br. Bánffy Ferenc és Tokaji László tagokból álló bizottságot küld ki a határozat végrehajtására.

Az aranka kérdésről.

I.

Örömmel kell konstatálnunk, hogy heréseink aranka-mentesítése szaklapjainkban mind sürűbben tétetik szóvá. Már a tény magában véve, hogy ezen kérdés ily szívósan lesz napirónden tartva, eléggé bizonyítja az ügy fontosságát egyrészt, másrészt pedig azt, hogy az erre vonatkozó jelenlegi törvényes intézkedéseink nem kielégítőek, vagyis más szóval nagyobbára hatástalanoknak bizonyultak.

Mindezen cikkek azonban a helyett, hogy a szönyegen lévő kérdés alakjait megvizsgálják, hol az egyik hol a másik részlet kérdést boncolgatják s fűzik hozzá javaslataikat. Így találkozzunk az arankairtási módokatoknak s tanácsoknak egész rajával, valamint a heremagfogalom hathatósabb ellenőrzésére vonatkozó recipékkel garmadával. E közben az egyik a gazdát vádolja nemtörődömséggel, a másik kereskedőt a törvény be nem hajtásával többet pedig az eljáró hatóságokból már mindentudó szakembereket akarnak csinálni s akad olyan is a ki a magvizsgáló állomásokat teszi felelőssé a jelenlegi állapotokért. Hát az illetők megnyugtatóra elismerem, hogy valamennyinek igaza van, — de csak nagyon csekély mértékben, esetleg csak számba nem vehető sporadikus eseteknél.

Hogy e kérdésnél kissé tisztábban lássunk, mindenekelőtt figyelembe kell vennünk azt, hogy hazánk 20 millió kat. holdnyi bevetett területéből kerek számban 1 millió kat. holdon lesz lóhere és lucerna természetve, tehát az összes bevetett területnek $\frac{1}{20}$ részén. Ebből esik circa 650. ezer k. hold lóherevetésre és circa 364 ezer kat. hold lucernásra. Évi átlagos vetőmagszükségletünk lóheréből 78 ezer q. lucernából (átlag 8 évi turnusokat számítva) 6750 q. évente. Ha már most tekintetbe vesszük azt, hogy állami vetőmagvizsgáló állomásaink együttesen circa 5—7 q. lucernamagot és 20—25 q. lóheremagot ólomzárólnak s az ólomzárólt lóheremagnak $\frac{1}{3}$ része — ha nagyon csekély mértékben is — de nagyarányú, úgy circa. 7—8 ezer q. az a mennyiség, amely az összes termelt lóheremag közt teljesen arankamentesíthető vagy részben már természetűl fogva arankamentes.

Továbbá figyelembe veendő még az, hogy

a törvény által előírt magvizsgálatoknak legfontosabbika, a vizsgálatoknak $\frac{9}{10}$ részét képező arankavizsgálatok ma már teljesen más mederben folynak mint 8—10 évvel ezelőtt. Akkor ugyanis a még könnyen kitisztítható kisszemű arankával volt dolgunk, mely nemcsak, hogy minden lóheremag és lucernamag áruból könnyen volt kitisztítható, de annak vizsgálata is néhány perc alatt volt fogatosítható. Ezen alapultak az arankavizsgálati módszerek, az állami heremag-ólmazárólasok, a vonatkozó törvények s végrehajtási rendeletek. Kézen fekvő dolog volt tehát akkor, hogy ne az országban elszórtan levő, olykor csak $\frac{1}{4}$ és $\frac{1}{4}$ holdnyi parcellákon termelt, de összesen 1 milliónyi kat. holdnyi herevetéseket ellenőrizzük az 1894. évi XII. t. c. azaz a mezőrendőri törvények értelmében az arankásításra vonatkozólag, mely egy óriási apparátusnak rengeteg költséggel való beállítását tette volna szükségessé, hanem az akkoriban könnyebben ellenőrizhető circa 90—100 ezer q. vetőmagra fektették a fűsúlyt.

Azóta azonban nagyot váltóztak viszonyaink. Befészkelődött hazánkba az idegen áruval a nagyszemű aranka is, mely a lóheremagból nagy veszteséggel s így is csak részben tisztítható ki, minthogy nem ritkán eléri a lóheremag nagyságát. A további behurcolás ellen a preventív intézkedések ugyan meg lettek téve, de rohamos terjedése csak nagyobb arányú akcióval lett volna megakadályozható. Ugyanis a magvizsgáló állomások, csekély személyzete, akkoriban az egész országban összesen 3 (mond három szakember és néhány napidíjas, még a nagyon csekély időt igénybe vevő kis arankára való vizsgálatokat nem tudta oly mértékben teljesíteni, a mely a szükségletet fedezte volna. Holott azon időben 100—150 q. lóheremag egy nap alatt egy szakember által megvizsgálható volt, tehát egy szakember egy idény alatt, azaz 6 hónap alatt (összesen 120 munkanapot számítva) circa 12 ezer q-t vizsgálhatott meg s minthogy tapasztalat szerint átlag csak a fele a megvizsgált árunak volt ólmazárótható, tehát 6 ezer q lóheremagot ólmazáróthatott. Ezzel szemben a mai nagyarányú áruknál, ha métermázsánként nem az előírt 6 klgr-ot vizsgálják meg hanem tegyük fel csak 1 klgr-ot, úgy ennek pontos és lelkiismeretes vizsgálása legalább is egy egész munkanapot vesz igénybe, mert itt már minden rostálás hiábavaló s az egész mennyiséget szemről-szemre kell átvizsgálni. Tehát az ország jelenlegi — 15 szakember s néhány napidíjasból álló szakszemélyzete mellett egy idényben összesen csak 1800 q. volna ólmazárótható az előírt módszerek oly tágitása mellett is, mint ahogy fentebb említettem, azaz az előírt 3 kgr.-nyi minta helyett 1 kgr-nak átvizsgálásával. Az állami magvizsgáló-állomások együttesen egy idényben, ma azonban tényleg 60 ezer ólmazárótható vizsgálatot végeznek, s ha a visszautasított áruk vizsgálatát mint nagyjátlagban kevesebb időt igénylő könnyű vizsgálatokat számításba se vesszük, még mindig marad cca. 25 ezer, oly vizsgálat, mely ólmazáróthatással végződik s ez is csak az $\frac{1}{4}$ része a szükségelt vetőmag mennyiségnek.

(Ajánlom az ügy iránt érdeklődőknek csak kuriózumképp kiszámítani azt, hogy ezek alapján t. i. 1 kgr.-nyi minta napi munkaátlag mellett, egy idényre 120 munkanapot számítva, a métermázsánként előírt 3 kilogrammnyi minta átvizsgálására s 90 ezer q. vetőmagszükséglet mellett — tehát: 270 ezer kgr.-nyi minta lenne szemről-szemre átvizsgálendő — hány szakemberre lenne szükség?)*

Mindezekből kitűnik, hogy a hazai magvizsgáló állomások az idény alatt emberfeletti munkát végeznek, hogy a nagy gazdaközvélemény csak némileg is megbízható vetőmaggal lássák el. Ugyanígy állunk az elsőfokban eljáró hatóságokkal. Itt is a sokoldalú s rendkívül nagy munkakörrel csak nehezen tudnak megbirkózni, úgy, hogy leggyakrabban csak a leg-

égetőbb ügyeket vehetik elő s ezeket is csak futólagos tanulmányozás után.

Ezeket tudva és ismerve, azt hiszem ezen tulterhelt hatóságokat sem fogja senki sem lanyhasággal illetni. Hiszen az akarat és jóindulat meg van, csak a keresztülvitel ütközik jól ismert akadályokba, melyek egyelőre el sem háríthatók.

Hogy állunk a magkereskedéssel? Sehog. A törvény előírja, hogy az arankás heremagvaknak forgalomba hozatala tilos. A magvizsgáló állomásaink összesen cca. 25 ezer q.-t ólomzáróznak, mely ugyan nem teljesen gyantamentes, de előbb felsoroltakból nem is lehet az, azonban az ólomzár védi. *Honnan szerzi be azonban a még hiányzó 65 ezer q. vetőmagszükségletet, tehát a szükséglet zömét a gazda?* A mi csak némileg ólomzárható volt, jobban mondvá sikerült a kereskedőnek ólomzár alá hozni, a kivétel nélkül, ha belsődi forgalomnak volt szánva, ólomzár alá is jött. Maradt tehát csupa oly minőségű áru, mely nagy nagyaránk tartalma következtében ólomzár alá egyáltalán nem volt hozható. Azt hiszem ezen pontnál már nem kell tovább fűzni az okoskodást. Nyílt dolog, hogy a gazda a vetőmagszükségletének a zömét ezen erősen nagyaránk tartalmu árukészletből fedezte, mert egyszerűen fedeznie kellett.

Engedjék még ezen pontnál kissé megállanom, hogy néhány igen fontos kérdést intézzek szak- és gazdatársaimhoz.

Mi történik akkor, ha a kereskedő nem viszi a bőrét a vásárra hanem szigoruan betartja a törvényben előirt paragrafusokat s nem fedezi a saját hátával — 2 havi elzárás és 600 korona erejéig, — a gazda feltétlen szükségletét?

Mi történik avval a rengeteg mennyiségű heremag-rostaaljjal, mely most a magkereskedő tisztitóraktárában gyűl össze s mely legnagyobb részt így mégis az ország határán túl keresi s találja elhelyezését, de amely rengeteg arankával fertőzött rostaalja mint ilyen nem is szerepelne, hanem a tisztítlan áruban bent a gazda kezében maradna, ha a kereskedő át nem venné?

Miért engedélyezi a törvény a gazdák egymás közti forgalmában az arankás árut, szószertint nem terjeszti ki azaz nem korlátozza annak forgalmazását?

Sulyos kérdések ezek uraim, melyeket nagy képűködéssel és a szokott felületességgel nem szabad elintézni s rajta átsiklani.

Az e tárgyban cikkezők azon javaslatait pedig, melyekben az arankás foltoknak a hereföldeken oly vastagságu homokréteggel való betemetését javasolja, hogy az aranka elfulladjon vagy pedig másrésztől a heremagforgalmat úgy látják biztosítottak, ha a heremagot szabadalmazot bádog- vagy vasedényekbe plomboztatják a hatóságok által, egyáltalában komolyan nem vehetők, de legalább arra jók, hogy a szakembereket telrúzták a letargiájukból.

Az arankának a földön való irtásának ellenőrzésétől többek közt csak azt akarom felhozni, hogy az arankafoltok a kaszálás után nagyon nehezen találhatók meg s így nagy területek ellenőrzése nem is lenne lehetséges, tehát a kaszálás előtti idő az, mely a hatósági ellenőrzésre egyedül alkalmas. Már most kérdem: mily gazda az, kinek ne forna fel a vére, látva lóherésének, szeme fényének a gázolását? Pedig másképp nem lehetséges, a herésbe be kell menni s megy bele nem egy ember hanem több Ott van főszolgabiró vagy annak helyettese, a mezőőr, a kisbiró, a ssakközeg stb. s ezek mind tapossák hivatalból a gazda a lóherését. Valóban nagyon nyugvott vérű, hogy ne mondjam fatalistának kell lennie azon gazdának, aki ezt szó nélkül türi. Nagy szerencsére azonban ezen esetek rendkívül ritkák, mert a legtöbb helyen még nem láttak hatósági ellenőrzést. Tehát örüljünk neki.

(Folyt. köv.)

Schmidt Oszkár.

A takarmányozásra használható növények szárítása és eltartása.

VIII.

A kölcsönös termékenyülés s ennek alapján a könnyű keresztződésnél fogva, egy terményünk sincsen, melynek nemesítéssel — bármely irányt tűztünk magunk elé célul — oly rövid idő alatt eredményt lehetne felmutatni, mint a tengeri, de éppen a változásra e könnyen hajló természeténél fogva, viszont nincsen egyetlen növényünk sem, amely a már meglévő — megszerzett — jó tulajdonságait oly gyorsan elveszítse, mint a tengeri. A nemesítés ennélfogva, a látszólagos könnyűség dacára, nagy körültekintést igényel, amely éber figyelemmel nézünk előre, a kitzűzött cél felé, éppen olyan erős figyelemmel tekintünk hátra, hogy a tengeri a már megszerzett jó tulajdonságait, a fejlesztendő javára el ne veszítse. A jelen esetben tehát, a midőn a fő cél a koránérő tulajdonság fejlesztése, figyelemmel legyünk arra is, hogy a tengeri a szár és levelek nagy hozamát, a csövek alakját és nagyságát, a szemek nagy termését és keményítő gazdagságát továbbra is megtartsa.

III. Falomb (lombszéna.)

Száraz időjárás alkalmával vagy egyáltalában akkor, ha nem gyűjtöttünk elég szálas-takarmányt, szükségből — a szarvasmarhának, minden évben pedig rendes takarmányozásra — a juhoknak, az egyes fanemek zöld levelei, megszáritva, téli takarmányozásra használható fel. A jól szárított és kezelt falomb takarmányértéke mindjárt a zöldszéna után sorakozik, de sőt egyes fanemek — akác, eperfa, (szeder fa) — a legjobb minőségű zöldszéna mellett foglalnak helyet.

Azok a fanemek, melyeknek levelei téli takarmányozásra felhasználhatók s melyekhez, szélteben-hosszában hazánkban, a gazdák elég könnyen hozzáférhetnek, a következők: akác, fűs, nyár, tölgy, cser, kőrís, mogyoró, eper (szederfa).

A fák leveleinek szárításánál és eltartásánál ugyan azok a szabályok tartandók szem előtt, melyeket a közönséges zöldszéna készítésre nézve e tekintetben felállítottuk, tehát szárítás közben, eső, harmat ne érje, a szárítás után összerakott telelő csomókhoz pedig nedvesség ne férjen, hólé, esővíz ne hatoljon bele. Ha a falevél üde zöld színét szárítás után megtartja, jele annak, hogy a szárítás helyesen vitetett keresztül. Az a falomb, melyet a szárítás közben eső verte, vagy a telelő csomókban nedvesség fért hozzá, megfeketedik, megbarnul, könnyen oldható tápanyag tartalma kiázik s mint ilyen, takarmányértékét teljesen elvesziti, csupán alomnak használható fel.

A falevelek gyűjtésére augusztus—szeptember hónapokat használjuk fel, amikor a legtöbb fanemnél már szűnőfélben van a növekedés, egyik-másiknál pedig teljesen meg is szűnt. A leveleket, lehorzsolva ág nélkül, magára, vagy az ággal együtt lehet szárítani, s megszáritva téli takarmányozásra eltenni.

A levelek ág nélküli szárítására, csak az akácot ajánlhatjuk, melyek feltakarmányozásánál a tövisek akadályt képeznek, de azt is csak úgy, ha a levelek szedésére gyermek munkásokat alkalmazhatunk és a levelek pormentes szárítására megfelelő helyiség felett rendelkezünk.

Azt a lombot is felhasználhatjuk takarmányozásra, melyet az első erősebb dér hullat le, a hideg iránt érzékenyebb akác-, kőrís- és eperfákról. Ezek a fanemek ugyanis mint melegigényesek, későbbre hajtanak lombot s e miatt egy évben sem fejezhetik be úgy az egy évi tenyészettüket, hogy a leveleket az elsárgulás után, mint éretteket hullassák le, a még teljes életerőben levő lombdiszöktől rendszeren egy éjszaka szokta megfosztani, az őszi első dér. Ezeknek a hulló leveleknek szedését elvégezte a dér, a gazdának csak összegyűjteni és szárítani kell.

A lehorzolt, szedett, vagy hullott levelek szárítására pormentes magtárak, üressen álló épületek vagy lepadózott padlások használandók fel, a csupasz föld, ha az esőtől védve van, sem használható a levelek kiszáritására, minthogy azon akár milyen elővigyázatot tartunk be, a porképződés nem akadályozható meg. A porlepelt leveleket pedig akármilyen jól végeztük a szárítást és eltartást az állatok nem eszik meg.

Olcsóbb a lombszerzés, könnyebb a szárítás és biztosabb az eltartás, ha a lombot galyastól, ágastól vágjuk, mely esetben a szárítás csak egyik-másik fanemnél ad valamelyes különös munkát. Az akácot, a fűzet és a nyárfát, minden szárítás nélkül, még azon a napon, melyen levágtuk, mindjárt össze is rakhatjuk, mivel már egynegyed napi száradás után is, a levelek megszáradnak, össze gönnyölnének s mirt ilyenek a csupán tevé-vevés közben támadt rázkodás és surlódásra is lehullanak az ágról. A tölgy, kőrís és mogyoró levelei valamely szilárdabban állanak, egy fél legfőlebb egy napi száradás után azonban ezek is összerakhatók.

A lombszedésre, mint azt előbb is említettük, augusztus hó a legalkalmasabb ugyan, de egyes fanemekről — kőrís, akác, eper — melyeken a levelek épségüket és zöld színüket a hidegek beáltáig megtartják, szeptember sőt október hóban is gyűjthetünk, takarmányozásra felhasználható lombot. A többi faneknekél határt szab a lombvágásnak az az időszak, a midőn a levelek életműködésüket befejezték, megértek, egyesek pedig már sárgulni is kezdetek. A megérett sárguló levelekből a tápanyag, mint a fűféléknél a mag vagy a rügy képzésére használtatott fel, ezért az ilyen leveleket megsem eszik az állatok, ehhez járul még az is, hogy az éréshez, sárgulásához közelítő leveleknek az ágakkal való összekötetése meglazul, s már a vágással járó rázkodtatásnál is leperegnek az ágakról.

A levágot leveles ágakat, ha a juhok takarmányozására szántuk, összerakhatjuk a termő helyen, mivel feltakarmányozásra a juhokat a helyszínére hajthatjuk. Amit a borjak vagy csikók takarmányozására akarunk fordítani, azt a majorba, szérűskertbe, vagy közel a feltakarmányozás helyéhez hordjuk össze, mivel télen a száraz lomb fuvarozására mindig akad hol egy, hol más akadály, vagy száraz hideg van, a midőn a fel- és lerakás közben lehull a levele, vagy havas esős az idő, amidőn megázik, megnedvesedik a levél s a takarmányozásra értéktelenné válik.

A leveles ágakat: hosszú sátorba, rövid sátorba vagy háromszögbe és böglyába rakhatjuk össze. A kár melyik módját alkalmazzuk az összerakásnak különös figyelemmel legyünk arra, hogy a levelek a földdel se itt, se ott ne érintkezzenek. Ha ennek a feltételnek eleget tesszünk, még az egészen zölden összerakott leveles ágaknál sem lehet aggodalmunk az iránt, hogy a levelek megfűllednek vagy megpenészednek, mivel az ágak sohasem nyomulnak oly szorosan egymás mellé, hogy minden kisüregtet kitöltsenek, mindig marad annyi üresség között, melyen a nedves párák elszállhatnak.

Az előbbiekhöz hasonló, elengedhetlen, feltétele a lombos ágak összerakásának, hogy az tető szalmával fűdessék be, mivel éppen az előbb említett oknál fogva a lazán álló csomóba az eső könnyen utat talál, s egész fenéig áztatja át a lombtakarmányt. Az átázott lombtakarmány ugyan, minthogy a levegő is átjárhatja, rövid idő alatt újra kiszárad, de mivel már egyszeri átázás után is, a levelek megbarnulnak, tápanyagtartalmuk kilugoztatott, ágastól együtt, csak tüze való lesz.

Hogy a lombtakarmányt egyes gazdák annyira lekicsinylik, a legtöbbször arra vezet-hető vissza, hogy az előbb leirt egyik, vagy másik feltételnek nem tesznek eleget, s ha azután a megbarnult, vagy megfeketedett, ki-

— lüszögött leveleket nem eszik meg az állatok, azt a lombtakarmány rovására tudják be.

Ha a juhok számára a legelőn, vagy az erdőn rakták össze a lombtakarmányt, hová a szakasz kiszállítása nehézségekbe ütközték, a lombtakarmányozásra nem használható fánemekből — gyertyán, éger, fagyal stb. — szorosan összehuzva kis kévét kötünk s azokkal vonjuk be — borítjuk le — a lombsátor, vagy boglya tetejét.

A lombot, minthogy legtöbbször ágastól gyűjtjük, a szabadban vagy felszerek alatt etethetjük fel, a tisztaságnak s általában a takarmányozás feltételeinek a felszerek alatt jobban megfelelhetünk — könnyebben eleget tehetünk — a dolog természetéből folyik tehát, hogy a hol csak lehet annak adunk e'sőbbiséget. Az adagolásnál gondunk legyen arra, hogy a levél nedvesen, vagy átázva sohase kerüljön az állatok elé, mivel a nedves, vizes lombot, éppen úgy, mint a vizes, nedves zöldszénát az állatok nem eszik meg. Terjedjen ki a figyelem arra is, hogy takarmányozásra a leveles ágak, a kazal, vagy boglyánál rendről-rendre emeltesenek — vétessenek — le, mivel a rendetlenül innen-onnan huzás által, a levelek letöredeznek, melyeket azután, minthogy ág, tövis, szemét stb. kerül közébe az állatok nem eszik meg. Minthogy lombtakarmányozásnál a legnagyobb elővigyázat betartása mellett sem kerülhető el, hogy valamelyes lomb a kazal körül le ne peregjen, az ilyen hullott leveleket gyűjtjük össze s a száraz havon vékonyan elszorva, a meddő juhokkal takarmányoztassuk fel, csak így tudunk amit lehet, még belőle értékesíteni.

Ha rövidre vágott ágakon van a lomb, a borjuk és csikók takarmányozására, a kifutók kerítéseinek sásfáin keresztül, a földtől 80 cm. magasságban, vékony rudakat szegezünk, s e rudak és a kerítés deszkái közé, állogatjuk a lombos ágacskákat, melyek távolról, mintegy élősvény utánzat, benyomását teszik a szemlélőre. Az ilyen formán felállított ágak, minden leveleihez hozzáférhetnek az állatok melyeket teljesen lelegelnek úgy, hogy nem is látható egyetlen levél sem az ágakon. A lomb e takarmányozási módjánál lesz a törmelék képződés és a levélhullás is a legkevésbé.

Kizárólag lombtakarmányra fogni sem a juhokat, sem a borjukat vagy a csikókat nem szabad, a napi adagoknak egy, legfeljebb kétharmadrészt teheti a lomb. Legtöbb lombot adhatunk a juhoknak, melyeknél a napi takarmányszükséglet kétharmad részéig mehetünk fel, a borjuknak, csikóknak a legnagyobb mennyiség, mit a lombból adhatunk a napi takarmányszükségletnek egyharmadrésze. Ezen az alapon a juhoknak reggeli etetésre adjunk szalmát, vagy szénát, a déli és estéli etetésre pedig lombot, a borjak és csikók reggel és este részesüljenek a rendes takarmányban, délre — ad libitum — kaphatják a lombot.

A juhok csak ha a legelőről kiszorultak, hótakaró borítja a határt, száraz hideg van takarmányozhatók lombbal, ha beköszöntött a március s megérezték a »fű szagát«, többé nem foghatók lombtakarmányra. A borjuknak és csikóknak is száraz időben adjunk lombot, ezek azonban decembertől kezdve egész április közepéig amíg legelőre hajtatnak vonakodás nélkül mindig megeszik a lombtakarmányt.

Tekintettel a takarmányozás idejére és a takarmányozásra adható mennyiségre minden darab juh után egy, minden 1—2 éves borju vagy csikónak pedig 2—3 szekér ágast lombot számíthatunk egy takarmányozási évadra — téli takarmányozásra.

(Vége.)

KISEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

+ A fák mézgefolyása ragados betegség. Gyümölcsfák mézgásodása következtében, ha azt nagyobb mértékben el hagyjuk szaporodni, a fa alaposan elcsenevészedik, sőt

nem egy esetben el is pusztul. A mézgcacsorgást tudvalevőleg úgy gyógyítjuk, hogy a beteg részt a fából éles késsel kivágjuk s a vágás helyét oltóviaszszal vagy friss tehéntrágyával kevert agyaggal bekenjük. A mézgcacsorgás azonban a fának ragados betegsége s ha a mézga egy másik fának elevenével érintkezésbe kerül, akkor bizonyosak lehetünk felőle, hogy a csorgás az utóbbi fára is átragad. Ha tehát valamely fáról a mézgás részt eltávolítjuk, akkor ugyanazzal a késsel, melylyel ezt tettük, ne vágjunk másik fának az elevenébe visszanyesés vagy egyéb alkalommal addig, míg a késről a pengéjére tapadt mézgat teljesen le nem mostuk.

+ Kullancsok eltávolítása a tehén tőgyéről. A feji részükkel a bőrbe furakodott kullancsok eltávolításának legegyszerűbb és amellest sikert ígérő módja abban áll, hogy a kullancsok által ellepett testrészt faszem vagy lenolaj és benzín keverékével (15:1 arányban) ecset vagy puha kefe segítségével bekenjük mire a kullancsok csakhamar maguktól leesnek, avagy a bőrből könnyen kihúzhatók és megsemmisíthetők. Semmiesetre sem tanácsos azonban előzetes bekenés nélkül a kullancsok erőszakos kiirtása, mert ilyenkor feji részük a bőrben marad vissza és a gyuladást továbbra is fenntartja.

EGYLETI ÉLET.

Meghívó.

Az „Erdélyi Gazdasági Egylet“ igazgatóválasztmánya 1910. október hó 31-én (hétfőn) délután 1/2 5 órakor Kolozsvárt, az E. G. E. Attila-utcai székházának üléstermében, gyűlést tart, melyre az ig. választmány tagjait tisztelettel meghívja.

Az Elnökség.

Tárgyak:

1. Földm. Miniszter leiratai:
 - a) Állami szőlővesszők és ojtványok eladása tárgyában.
 - b) Hazai állatállomány szaporítása tárgyában.
 - c) Köztenyésztésre engedélyezett mének jegyzéke.
 - d) Gazd. egyesületek segélyezése tárgyában.
2. Gazd. akadémiai ösztöndíjak megszavazása.
3. Ifj. Br. Jósika Gábor előterjesztése a mezőgazd. szeszgyárakat illetőleg.
4. Intézkedés a katonai szállításokhoz szükséges termelői bizonyítványok kiállítása ügyében.
5. Baranyamegyei társaság közönségi irata tanulmánykirándulása alkalmávali támogatásért.
6. Javaslat a heremagtisztító raktárban tisztítandó magvakat illetőleg.
7. Jelentés az egylet elnöksége által tett intézkedésekről.
8. Új tagok bejelentése.
9. Ülés napjáiig beérkező tárgyak.
10. Esetleges indítványok.

KORMÁNYINTÉZKEDÉSEK.

Védekezés az állati ragály széthurocolása ellen. A fennálló törvények értelmében, ha valaki egy más községből vesz marhát és azt a községbe hajtja, akkor ezt a saját községe előjáróságánál be kell jelentenie s az ilyen szarvasmarhát nyolc napig a közös legelőre kihajtani nem szabad, hanem elkülönítve kell tartani. Ennek az intézkedésnek az a célja, hogy ha az idegen községből származó marha valami lappangó bajban szenvedne, ezzel a betegséggel a közös marhaállományt meg ne fertőztesse. Ismételtelen előfordult azonban, hogy a mézgarások, akik a marhát távolabbi időben történendő

levágásra és kereskedők, akik a marhát tovább árusításra vásárolták, ezeket az intézkedéseket nem tartották magukra kötelezőknek. Ily módon legutóbb is több vézmentes községnek szarvasmarhaállománya ragados száj- és körömfájással fertőzött meg. A földmívelésügyi miniszter most kiadott körrendeletében erélyes hangon utasítja a törvényhatóságokat, hogy az 1888 évi 40.000. számú végrehajtási rendelet 38 és 39. §-ának a mézgarások, marhakereskedők és marhahizlálók szarvasmarháinak különleges ellenőrzésére vonatkozó rendelkezéseit legszigorúbban hajtassák végre s hogy a visszaélések elkerülhetők legyenek, a községi előjáróságok a bejelentések megtörténtét és az elkülönítések pontos keresztülvitelét a legszigorúbban ellenőrzék. végül, hogy a bejelentési könyvet a legpontosabban vezessék.

Az ideai bortermés Németországban.

A kölni főkonzul jelentése nyomán Aehrenthal gróf külügyminiszter átiratilag tudatta Serényi Béla gróf földmívelésügyi miniszterrel, hogy Németország könnyebb asztali bortermelő vidékein oly gyenge termés várható, hogy a bor ára példátlan magasra szökött fel, már is és még további áremelkedés várható. Ez a körülmény alkalmat nyújt a magyar termelőknek arra, hogy jöminőségű magyar borokkal a német piacokat nagyobb tömegben ellássák. A konzulátus néhány nagyobb németországi borkereskedő címét is közölte, hogy a termelők közvetlenül lépjenek érintkezésbe a jelesebb németországi cégekkel. Ezek a cégek a következők: Dom Kellere zu Köln, M. Aldendorff, Beckmann Mátyás, Heinrich nővérek, Engels Antal, Frank Sándor és Mosler Antal kölni borkereskedők, majd a Vereinigte Weingutsbesitzer Weinhandlung Koblenz. A mintaborokhoz vegyvizsgálati bizonyítvány is csatolandó annak igazolására, hogy a borok a német bortörvény rendelkezéseinek megfelelnek.

Az állami szőlőtelepeken termelt vesszők és ojtványok értékesítése

Az állami szőlőtelepeken termelt vesszők és ojtványok kiadási ára 1904-ben az azóta is emelkedett magánforgalmi árakhoz képest 20-25%-os engedménnyel állapítatván meg, az állami szőlőtelepek vessző és ojtvány eladása a szőlősgazdákra nézve ma már külön ármérsékelés nélkül jelentékeny kedvezményt képeznek.

Az eladásra kerülő vessző és ojtvány mennyiségre az előjegyzési hirdetményt a napokban adta ki a földmívelésügyi miniszter s a bejelentés határidejét folyó évi november hó 20-ban állapította meg. Tekintettel arra, hogy a szőlősgazdák a múltban a bejelentéseket sokszor nem a szabályoknak megfelelőleg végezték s így, a vessző és ojtványok kiadás adminisztrációját jelentékenyen megnehezítették, illetékes oldalról figyelmeztetik az érdekelteket, hogy a vételajánlatokat és kérvényeket a már említett határidőig annál a szőlészeti és borászati felügyelőnél, illetőleg vincelériskolai igazgatónál kell benyújtani, a kinek kerületében, a felújítandó, vagy a beültetendő terület fekszik. A miniszteriumhoz közvetlenül beadott kérvények el nem fogadhatók, a később beadott kérvények pedig csak akkor lesznek figyelembe vehetőek, ha a szabály szerű időben benyújtott kérések kielégítése után még marad készlet.

A gyümölcs piacok nyilvántartása.

Serényi Béla gróf földmívelésügyi miniszter elrendelte, hogy a gyümölcskészlettel rendelkező termelők s a külföldi nagyobb vevők névjegyzékét nyilvántartsák és ezt a névjegyzékét a gazdákkal, valamint a gyümölcs kereskedőkkel is közöljék. Ebben az esztendőben mintegy 400 termelő jelentette be eladásra való alma-készletét, 100 a körte, 150 a szilva és 100 a csemegeszőlő készletét. A külföldi nyilvántartott kereskedők száma 50, amelyek mindegyike nagyobb gyümölcskészletet óhajtaná Magyarországon beszerezni. Az érdeklődés a magyar gyümölcs iránt naponként fokozódik. Magyarázata ennek a közép-európai gyümöleshány, mert a jelentős gyümölcstermelő vidékeken a termés sehogy vagy igen silányan sikerült.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Suscka Rikárd.

A mezőgazdasági szakoktatást és egyben az egész gazdatársadalmat is érzékeny veszteség érté Suscka Rikárd gazdasági akadémiai rendes tanár halálával. Suscka a mezőgazdasági szakoktatásnak egyik jeles tagja volt és mint tanár különösen a mezőgazdasági számvitel ügyének szentelte munkálkodását, iparkodván tettel, szóval, irodalmi működéssel előbbre vinni azt. Ezen a téren kifejtett eredményes munkálkodását gazdatársadalmunk minden egyes tagja ismeri. Egyszerű gazdasági számvitel című munkája közkezen forog és jóformán minden gazda asztalán megtalálható. Kiváló munkáját az Országos Magyar Gazdasági Egylet 2000 koronával jutalmazta. Halála váratlanul következett be, ugyanis f. hó 17-én délután szívszélhűdés érte, amely már 18-án hajnalba kioltotta munkás életét. A megboldogult, ki 1858 július 12-én született Mosonyban, 1878-tól működött a magyaróvári gazdasági akadémián, mint intéző, illetve mint tanár. Temetése f. hó 20-án volt Magyaróvárott. Temetésén képviseltette magát küldöttségileg a kolozsvári gazdasági akadémia tanári testülete is, ravatalára koszorút helyezett, a gyászlobogót kitűzte, a gyászbaborult családhoz pedig részvétiratot küldött. Őszinte részvétünk kíséri korán elhunyt szaktudósunkat sirjába. (J.)

Az új országos állattenyésztési főfelügyelő. Állattenyésztésünk ügye 20 év óta most éppen a negyedik kézbe jutott. Ez azt jelenti, hogy ez a fontos szerep elég gyakran cserélt gazdát. De hát ennek nem a személyek, hanem az események az okai. Erdélyi ember — speciális helyi, gazdasági és szociális viszonyainál fogva, minden változást ami a kormányzásban előáll, kell hogy más szemmel lásson, mint a királyhágóntuliak.

Serbán Jánosnak, az új főfelügyelőnek kinevezését is mi erdélyiek ilyen gondolatok között vesszük legelsőbbben szemügyre. Mi azt hisszük, akik őt, az ő nagy tudását, széleskörű tapasztalatait, éles emberismeretét és jó modorát ismerjük, hogy az ő kormányzásától az állattenyésztés és az ezzel kapcsolatos közügyek terén sok jót és helyeset várhatunk. Már azért is remélhetjük ezt, mert **Serbán** megszokta hallgatni a feleket, a jó tanácsokat és véleményt is kér és elfogad mielőtt határozna.

Üdvözljük állatköztenyésztés ügyünk élén **Serbán Jánost.** Olvasóinknak az alábbiakban mutatjuk be röviden az új főfelügyelőt:

Serbán János 1858-ban született Bánát-komlóson. A magyaróvári gazdasági akadémia kitűnő sikerrel való elvégzése után a zombolyai uradalomban kezdte meg gyakorlati működését, majd mint állattenyésztési felügyelő

1897-ben lépett állami szolgálatba. Eleinte pár évig a szombathelyi és budapesti állattenyésztési kerületeket vezette, később a központba volt beosztva, ahol mint országos tejgazdasági felügyelő, majd mint a telepítési osztály vezető-helyettese és legujabban mint a munkásügyi osztály főnökhelyettese fejtett ki eredményes tevékenységet. Irodalmi munkásságából kiemeljük az általa kezdeményezett zombolyázásról írt tanulmányát, amelyet a M. Tud. Akadémia a Marczibányai-díjjal jutalmazott, továbbá általános elterjedésnek örvendnek. »A kendertermelés és az áztatás«, »Tejgazdaság« és »A szarvasmarha tenyésztése és hasznosítása« című jeles szakművei. Hasznos tevékenysége elismerésül 1906-ban a Ferenc József-rend lovagkeresztjével tüntette ki a király.

Az új monopoliumok előmunkálatai.

A pénzügyminiszter a kissármási földgáz-bányadományozási eljárását nem függesztette föl. Ellenkezőleg annak a lehető leggyorsabb lebonyolítását rendelte el. A múlt héten tartották meg ebben az ügyben Kissármáson a végtárgyalást, annélkül, hogy a közvetlenül érdekelt földbirtokoknak csak mód is adatott volna arra, hogy a kincstári csakkértőkkel szemben ellenszakértőket nevezhessenek meg. Az érdekeltéknek erre irányuló kívánságát megtagadva, a zalatnai bányakapitányság rövid két nap alatt meghozta határozatát s a gáz kihasználási jogot bányajogi alapon a m. kir. kincstárnak adományozta egyenesen azzal az indoklással, hogy »a szóban levő földgáz gáznemű állapotban levő földszuróknak« elentette ki és mint illet az ált. bányatörvény 3. §-a értelmében a szabad bányászat részére fentartott ásványnak minősítette. Tehát meg van az első precedens a földtulajdonosok jogának elkobzására. Harminc napi fellebbezési határidő után most már a pénzügyminiszter, mint legfelsőbb bányahatóság, fog ez ügyben végleges és döntvényszerű, megfelelő határozatot hozni, amely hogy miként fog hangzani, alig kétséges. Egy másik akció is lázasan folyik tovább. A pénzügyminiszter közgegeivel zártkutatmányilag lefoglaltat minden olyan darab földet, amelyen geologiailag a petroleum, földgáz vagy kálió előfordulása lehetséges. Eddigélé mintegy 60.000 zártkutatmány van e célból bejelentve a kincstár részére. Mindezek az intézkedések egyenes ellentétben vannak a pénzügyminiszternek azzal a kijelentett programjával, amely a Közletken tartott tiltakozó gazdagylést megnyugtatta, hogy az érdekelt körök képviselőiből alakítandó ankett elé viszi a kérdést s az ott elhangzó kívánalmak tekintetbe vételével kívánja további akcióját intézni.

Helyesbítés. Lapunk múlt száma „*Kidállásaink VI.*“ cikkének keretében közölt állatreprodukciók közé a következő tévedés és hiányok csuszak be: A 7. ábrán a fényképész tévedéséből, Sperker Ferenc „Hunyadi“ nevű I. díjat nyert bikája helyett — egy másik, „Szidor“ nevű bikájának képe közöltetett. A „Hunyadi“ nevű bika reprodukcióját, mihelyt a megfelelő klisé készen lesz, lapunk egy közelebbi számában pótlólag fogjuk közölni. Az 1., 2., 4., 5. és 7., ábrák alól tévedésből kimaradt az „első arany díjat nyert“ jelzés, mit czennel készséggel igazítunk helyre.

A Csikmegyei Gazdasági Egyesület Bálint Lajos elnöklésével tartott igazgató

választmányi ülésén több miniszteri rendelet le-tárgyalása után elhatározták, hogy kérték intéz-nek a földművelésügyi miniszterhez, hogy a Ko-lozsváron megalakult erdélyi jellegű bikákat vásárló községek tetemesebb árengedményben részesíttessenek. Kérni fogják a csikszeredai föld-művelésiskola tej- és tejtermékeket vizsgáló állo-más hatáskörével való felruházását. Örvendete-sen vették tudomásul, hogy a székelyföldi ki-rendeltség 23 vármegyei községben legelők ja-vítására 32.598 koronát fordít. Az őszi állatdi-jazások helyéül Taplocza, Jenőfalva és Csatoszeg községeket jelölték meg s a díjazások napjait november hó 14., 15. és 16 ra tűzték ki. A fa-iskolai díjakat Főrika Ágoston, Máthé József, Kömény Gyula, Paláncz Sándor, Eltes János, Xántus Dávid és Rastó Károly tanítóknak ítél-ték oda egyenkint 50—50 koronával. Jövőre a zöldségtermelés gyakorlati tanításában kitűnő ta-nítókat és tanítónőket is jutalmazni fogja az egyesület. Köszönettel fogadta a választmány Ujfaluai Jenő dr. polgármester ajánlatát, midőn egy csikszeredai zöldségtermelő pályadíj ná-gyobb összeget ajánlott fel. Végül a mezőgaz-dasági bizottsági belső ügyeket intézték el.

A szászok kivándorlása. Most megje-lent kimutatás szerint az erdélyi szászok igen alaposan oldották meg a kivándorlási kérdést. 1909-ben 1820-án vándoroltak ki és majdnem ugyanannyian tértek vissza. Minthogy a szászok meglehetősen sok pénzt hoznak haza, a szászok kivándorlása nem apasztja meg a lakosság számát, ellenben jelentékenyen növeli a va-gyont.

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT

FELELOS SZERKESZTŐ ES KIADÓ:

TOKAJI LÁSZLÓ.

A LAP AZ ERD. GAZD. EGYLET TULAJDONA



A MAGYAR JELZÁLOG HITELBANK

KOLOZSVÁRI KÉPVISELŐSÉGE

(Jokai-u. 2. sz. I. emelet.)

FÖLDBIRTOKRA

és a nagyobb városokban fekvő

H A Z A K R A

15 évtől 65 évig terjedő törlesztéssel

LEGOLCSÓBB KÖLCSÖNÖKET nyújt.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megsza-vazandó kölcsön összegére nézve

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET bizalmi férfiai adnak véleményt.

A KÉPVISELŐSÉG elfogad

TAKARÉK-BETÉTEKET

és előnyösen kamatoztat.

Telefonszám 27.

2001



Legnagyobb választék és legjutányosabb árban kapható.

Divatos férfi ingek, alsó-nadrágok, gallérok, szelők és finom angol és francia zsebkendők.

Női len és chiffon ingek, bugyigók, szoknyák, háló ingek és kabátok.

Fiú és leányka fehérnemű minden nagyságban és minőségben állandó raktár.

Sárga Kristof

utódai

fehérenemű, vászon és szőnyeg nagy raktára

Kolozsvártt, Deák Ferencz-u. 3.

2005

Telefon-szám 567.

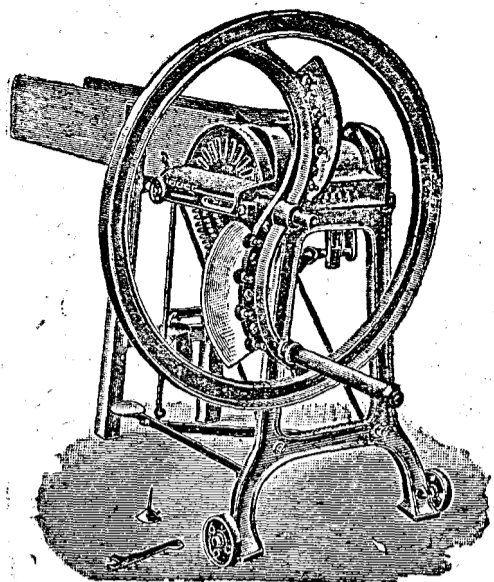
Telefon-szám 567.



Matrac, paplan, pokróc, vala-mint mindenféle ágyhuzat szak-szerűen készítve, olesó árban található. — Minden fajtájú és nagyságu szalon, ebédlő és futó-szőnyeg, gyapju és csipkefü-gőnyök.

Amerikai önműködő ablak-rolletták egyedüli főraktár.

2015



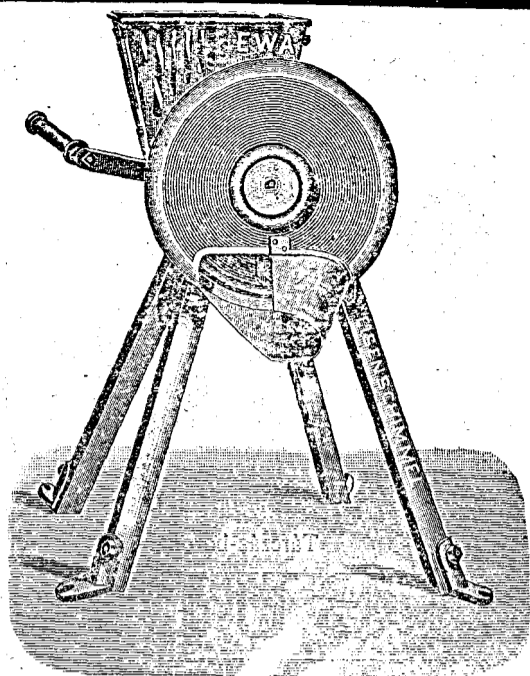
Takarmány

**kikészítőgépek,
szecskavágók,
répavágók,
darálógépek,
füllasztók,
morzsológépek,**

valamint **teljes takarmánycamrák.**

Az elismert legjobb anyagból
= és kitünő szerkezettel, =

olcsó árak és kedvező feltételek mellett



Arjegyzék, árajánlat kívánatra bérmentve!!!

Bächer Rudolf-Melichár Ferencz cégnél.

Magyarországi vezérképviselő: **Szücs Zsigmond**

BUDAPEST, VI., Nagymező-utca 68-ik szám.

ERDÉLYI BANK

és TAKARÉKPÉNZTÁR R.-T.

Kolozsvár, Mátyás kir.-tér 32

M. kir. szabadalm. osztálysorsjegyek főelárusító helye.
A bank elfogad betéteket

takarékpénztári könyvekre, folyószámlákra s azokat felmondás nélkül visszafizeti.

Leszámitól, váltókat, utalványokat,
járdékokat, checkeket, kisorsolt értékeket stb. stb.

Értékpapirokat, idegen pénznemeket
elad és vásárol

Előleget ad értékpapírokra,
folyószámlán és előre meghatározott időre.

Díjmentesen bevált szelvényeket
és elvállalja a sorsjegyek revízióját.

Kibocsát utalványokat, checkeket,
hitelleveleket bármely külföldi piacra.

Rendelkezésre tart felek saját zárai alatt
tűz- és betörésmentes páncélszekrényeket. (Safe Deposits.)

2017 Üzleti órák:

d. e. fél 9-től fél 1-ig, d. u. 3-tól 5-ig.

Szőlőoltványok

I. oszt. igen szép és dus gyökéretű egy és két éves fásoltványok Ripária Portális és Ruzesztris-Monticola, alanyra oltva különféle bor és csemegefajtában. Köztük a „Csaba gyöngye“, mely már július 20-án érett. Ezenkívül Ripária Port. és Rup. Monticola sima és gyökeres alanyvesszők. Sima zöld oltványok és peronospora-mentes európai és gyökeres vesszők. — Arjegyzéket ingyen és bérmentve küld az:

„Erzsébet-szőlőoltványtelep“

Tulajdonos: **SCHMIDT MÁTYÁS,**
BOGÁROS (Torontálmegeye.) 2504

OBERDING ANTAL

vizvezeték és csatornázási vállalata
Kolozsvárt, Bástya-utca 4. szám. (Óvár.)
Telefon-szám: 625.

Készít fürdőszobákat, clostetteket, mosdó-asztalokat, új házi vezeték berendezéseket. — Továbbá készít vidéken vizvezeték szivattyú állomással vagy forrás foglalással. — Elvállal jutányos árban évi jókarban tartásokat és minden e szakmába vágó javításokat pontosan és a legjutányosabban.
2436



BIZTOSÍTÓ-TÁRSULAT

alapított 1838-ik évben.

Vagyonbiztonsági tőkéje 150 millió korona.

E társulat, mely 70 éves fennállása óta 550 millió koronát fizetett ki károk fejében, biztosít a legjutányosabb feltételek mellett; tűz- és robbanási-, valamint jégokozta károk ellen, továbbá az emberek életére, halál és elérési, valamint kiházasítási esetekre.

Erdélyrészi vezérképviselőség

Kolozsvárt:

SZEKULA ÁKOS

vezérfelügyelő

2091

Gazdatiszti

állást keres

ref vallásu, 39 éves, kis családdal, 18 évi praxissal bíró, gyakorlati vizsgát tett, magyar és román nyelveket beszélő, úgy külső mint belső gazdasági teendőkből, cukorrépa, tehenészet, marha- és sertéshizlalásokban teljesen jártas; fáradtságot nem ismerő gazdatiszt, bármikor belépésre. — Esetleg fixadminisztrációra vagy haszonbérletre is vállalkozik. — Címe: a kiadóhivatalban.

2502

Keresek megvételre 10 waggon

első osztályu **szénát** és

10-15 waggon **szalmát**

Ajánlatokat alábbi címre kérek:

Engelman Hermann

Kolozsvár,

Honvéd-utca 11. sz.

2507

1911 év

január 1-ei

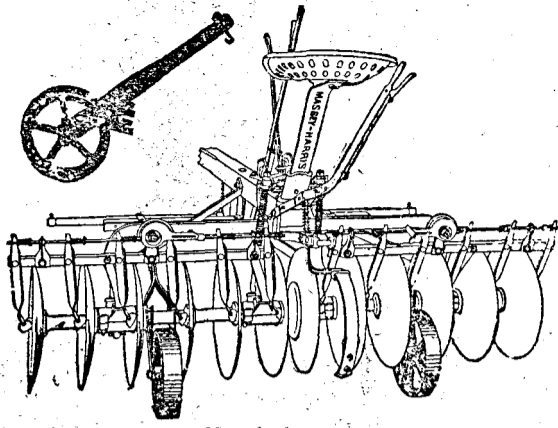
belépésre keresek egy olyan nőtlen biztos ispánt, aki érti a román nyelvet és van néhány évi tapasztalata egy nagyobb gazdaságba.

Cim:

Petri Zsigmond,
Marosvásárhelyt.

2508

Massey-Harris Co. R. T. Fűkaszáló, aratógép és földmivelő eszközök gyára.

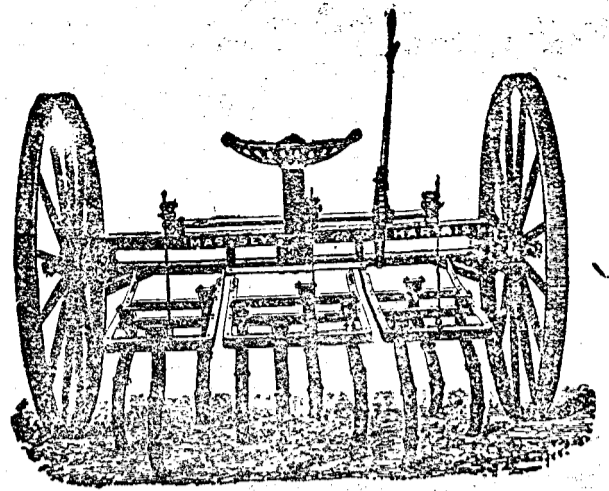


Tárczás-borona.

Toronto
Észak Amerika.

A világ legjobb gyártmányai.

Árjegyzéket kívánatra
ingyen küld a
Massey-Harris
Co. részvénytársaság



2379

Cultivátor.

BUDAPEST, Alkotmány-utca 23. sz.

Erdély Legnagyobb Drogeriája!

Főraktár mindennemű bel- és külföldi gyógyszer különlegességekből,
köszerek és betegápolási eszközök

ÁLLATGYÓGYÁSZATI CIKKEK

LITKE LŐRINCZ

(ezelőtt Burger.)

Gyógyáru-vegyszer-, pipere és illatszer üzlete Kolozsvar, Mátyás király-tér 32. sz. Telefon 250.

HÁZIASSZONYOK FIGYELMÉBE!

Házilag készitendő igen jó LIKÖRÖK és RUMOK előállítására kitűnő FRANCIA AROMAKAT hozok forgalomba, melyeket 1 liter Likör vagy Rum készítéséhez bármely aromába 60 fillérért üvegekben árusítok.

2422

Készítése gyors, olcsó és tiszta:

A következő aromákban:

Allasch	Barack	Cognac	Császárkörte	Megy	Rózsa
Anisette	Benedictiner	Curacao	Kávé (Mocca)	Narancs	Rum
Ananas	Cacao	Chatreuse	Kömény	Punch	Seprő
			Maraschnó	Pfefferüma	Szilvorum
					Törköly
					Vanília

Naponta 2-szer postai szétküldés!

Yes amerikai porcelán puder

5 korona helyett csak 4 korona, kisebb doboz 2 korona 50 fillér.

RÖCK ISTVÁN gépgyára

BUDAPEST, I., Budafoki-út.

Gyártmányok:

Álló és fekvő gőzgépek bármily nagyságban.
Langen & Wolf rendszerű gázgenerátorok és gázgépek szivó-, világító- és kohó-gázüzem számára.
Lokomobilok, szabad. Bánó-féle és más rendszerű gőzkazánok különböző nagyságban és rendszerben.
Szivattyúk Worthington és egyéb rendszerek szerint.
Hűtőtelepek és jéggyárak.
Gépberendezések malmok, téglagyárak, olajgyárak és kékfestő-gyárak részére.
Hydraulikus sajtók különböző nagyságban.
Borsajtók és szőlőzúzók.

2010

Kolozsvar mellett, vasuti állomáshoz közel fekvő birtokon termett nagyobb mennyiségű prima széna és lóher-takarmány — mázsája 2 K 50 f. — és szalma — mázsája 1 ko-
eladó, hogy vevő azt ott etesse rona — olykép fel. Elegendő jó istálló áll rendelkezésre; hizlalásra is előnyös, amennyiben takarmányrépa és tengeri dara jutányos árban kapható. — Ugyanott 40—50 drb szarvasmarha és 500 darab juh telelése részért elvállaltatik.
Megkereséseket e lap kiadóhivatala továbbit.

2506

Háztartási cikkek!

Gazdasági cikkek!

A M. Á. V. erdélyrészi fő- és mellékvonalainak menetrendje. Érvényes 1910. október 1-től.

Table with columns for stations (Sz. v., Gyv., Szv., Gyv., Gyv., Szv., Gyv.) and routes (Budapest-Brassó, Budapest, Nagyvárád, Bányfnyhad, Kolozsvár, Aranyosgyéres, Székelykocsárd, Tövis, Küküllőszög, Kiskapus, Segesvár, Héjasfalva, Brassó).

Table with columns for stations (Szv., Szv., Vv., Vv., Vv., Vv., Vv., Sz. v.) and routes (Aranyosgyéres-Torda, Aranyosgyéres, Torda).

Table with columns for stations (Gyv., Szv., Vv., Gyv., Szv., ind., ér.) and routes (Arad-Tövis, Arad, Marosillye, Piski, Alvinc, Gyulafehérvár, Tövis).

Table with columns for stations (Szv., Szv., Szv., Szv., ind., ér.) and routes (Sz-Kocsárd-Déda, Székelykocsárd, Marosludas, Marosvásárhely, Déda).

Table with columns for stations (Szv., Szv., Vv., Tvszsz, ind., ér.) and routes (Brassó-Bereck, Brassó, Sepsiszentgyörgy, Kovászna, Kézdivásárh., Bereck).

Table with columns for stations (Vv., Szv., Vv., ind., ér.) and routes (Küküllőszög-Parajd, Küküllőszög, Dicsőszentmárton, Parajd).

Table with columns for stations (Vv., Vv., Vv., ind., ér.) and routes (Fogarás-Brassó, Fogaras, Brassó).

VEGYEN! KONVERZIONÁLIS JELZÁLOG-SORSJEGYET! E sorsjegyek mindenikét kihúzzák a törlesztési húzáson és a nyeremény húzásokon az a sorsjegy is tovább játszik, melyre előzőleg egy vagy több nyeremény már esett.

Őszi trágyázás! Valódi Stern-Marka védjegyű Thomassalak a legjobb és legolesőbb foszforsavas műtrágya! Csak akkor valódi, ha ilyen zsákban van és eredeti olomzár van rajta.

A „Nagyszebeni Földhitelintézet”-től 10-50 éves lejáratú olcsó ingatlan jelzálog-kölcsönöket, szerzek konvertálók más intézeti terheket, rendbeszedem egy-uttal az elhanyagolt telekkönyvi birtok és teherállapot-t, kagyors és költséget kimelő eljárással.

Szivattyúk és Mérlegek Garvenswerke, Wien, II., Handelsquai No 130. Mintaraktár: I., Schwarzenbergstrasse 6.

MATUTSEK JÓZSEF

KOLOZSVÁRT, Szentegyház-utca 3.

Ajánlja általánosan elismert saját műhelyében készült
FÉRFI és NŐI CIPŐ RAKTÁRÁT.



2019

Vidéki megrendelések mérték után de legbiztosabban egy hasznáit, a lábra találó cipő beküldésével a egjo bb anyagból és divat szerint lehetőleg gyorsan teljesíttetnek.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH
Budapest, Váci-körút 68,
által a legutányosabb érák mellett ajánlatosabb
Locomobil és gőzcseplőgépek,
szalmakaszalozók, járgány-cseplőgépek, löhere-cseplők, tisztító-rosták, konkolyozók, keszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák, sorvetőgépek, Planet Jr. kapálók, szecskavágók, répavágók, tutorizá-morzsolók, darálók, őrlőmalmok, egyetemes szék-ékek, 2- és 3-vasú ékek és minden egyéb gazdasági gépek.

Szőlőkötöző-fonál
jobb és olcsóbb mint a raffia.

ZSÁK és PONYVA

a legjobb minőségben és legutányosabban a **Fischer-féle**

zsák és ponyvagyárban Budapest Nádor-utca 31-33 sz. szerezhető be. A Fischer-féle szab. impregnált szavatolt tiszta lenből készült vízhatlan ponyvák nagy strapa mellett is eltartanak 10-12 évig. A 28 év óta fennálló Fischer-féle zsák- és ponyvagyár az ország legjelentékenyebb uradalmainak és viszonteladónak szállítója.

Pontos, szolid kiszolgálás.
Ponyvakölcsönző intézet.
Tessék ajánlatot kérni!
2260



Kwizda-féle

RESTITUTIONS-FLUID

mosóvíz lovak számára.

Szövédjegy, címke és csomagolás védve.

Egész üveg ára K 2.80.

Több mint 40 év óta használatban az udvari és versenyló-istállóknak, elő- és utóerősítésre nagyobb strapák után, inak merevségénél stb., a domitátsnál kiváló munkára képesíti a lovakat

1900. párisi világkiállítás Grand Prix.

Kwizda-féle

Blister,

szürke, erős bedörzsölés, 1 tégely K 2.—

Póktinctura,

lovak számára, 1 üveg K 3.—

Patakenőcs,

merev és törődött paták megvédésére, 1 szelence à 400 gr. K 2.50.

Pataragasz,

mesterséges pataszarv, 1 rudacs K 1.60

Var-keuőcs

lovak- és szarvasmarhák-nak K 2.—

Szétosztató-kenőcs.

Mirigy- és tőgy-kenőcs. Egy tégely 2.—

Kwizda-féle

Hashajtó piulák,

lovak számára (Physie) 1 bádogszelence K 4.—

Kólika-piulák,

lovak és szarvasmarhák számára, 1 szelence K 3.20, 1 karton K 1.20.

Giliszta-piulák,

lovak számára, 1 bádogszelence K 3.20, 1 karton K 1.20.

Kresolin-kenőcs, patakonzerváló szer, 1 szelence à 1/2 kiló K 2.20.

Mosószappan

háziállatoknak. Egy darab —.80.

Nyereg szappan

a nyereg és szerszám tisztítására 1 doboz 2.—

2450. I.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerháza, Budapest, VI., Király-u. 12. és Andrássy-út 26



KWIZDA-féle

korneuburgi mörhpor

Étrendi szer lovak, szarvasmarhák és juhok részére. — 50 év óta a legtöbb istállóban használatban étvágytalanság, rossz emésztésnél, a tej javítására s a tejelés fokozására.

1 doboz ára 1 korona 40 fillér.

1/2 doboz 70 fillér.

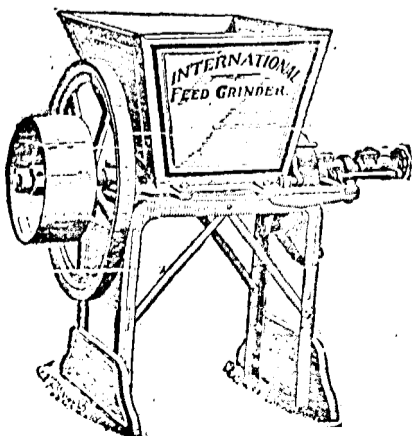
Mc Cormick

„International“ egyetemes darálógépe

a legjobb csővestengeri darálógép, a mellett mindennemű szemes takarmány darálására kitűnően megfelel.

Munkaképessége csekély erőszükséglet mellett igen nagy.

Szabadalmazott ki- és berakókészüléke folytán a daráló-tárcsák tartóssága sokkal nagyobb, mint bármely más gyártmányú darálógépé.

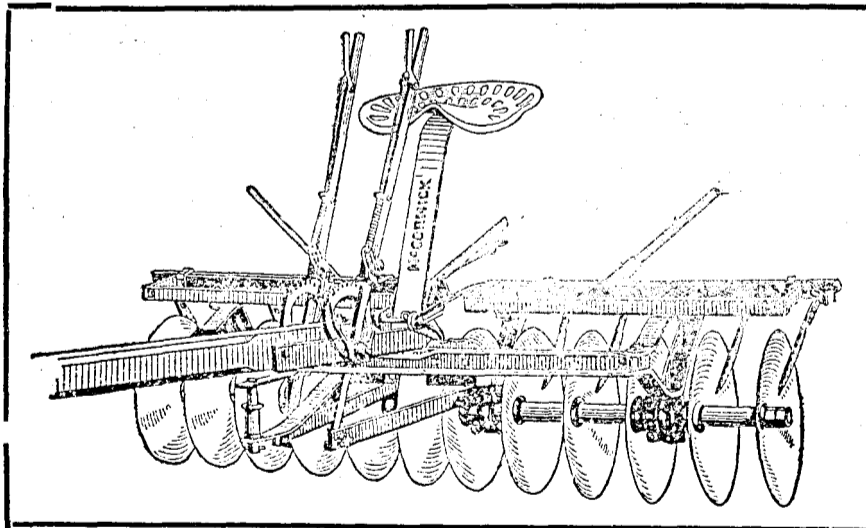


Mc Cormick

Harvesting Machine Company

Igazgatóság és főraktár:

Budapest, Alkotmány-u. 12. sz.



Mc Cormick

„Bumper Type“ tárcsásboronák

egyenletes munkájuk, könnyű vontatásuk, legerősebb szerkezetük és logkiválóbb anyaguk révén, a legkedveltebbek és legelterjedtebbek.

A tarlóhántásra és a tavaszi szántásra a legújabb szabadalmazott és az ordélyi talajviszonyoknak teljesen megfelelő Mc Cormick tárcsásboronát kérjük sürgősen megrendelni, mert készletünk rohamosan fogy.

Különlegesség: a 16 tányéros tárcsásborona 16 vagy 20 ang. hüvelyk méretben; munkaszélessége 240 centiméter.

Összes árjegyzékeinket kívánatra díjmentesen küldjük.

I. H. C. Benzinmotorok.

2—25 eff. lóerővel stabil felállítással, lokomobilok és magánjáró benzinlokomobilok mint takarmánykészítő, vízszivattyuzó és cséplőmotorok rohamosan terjednek, mert üzemük a legegyszerűbb, legbiztosabb és legolcsóbb.

Gazdasági célokra csakis az eredeti I. H. C. Benzinmotor felel meg, mert kezelését az egyszerű béres is elsajátíthatja.

Teljes modern takarmánykamra-berendezéseket a legutányosabban árban szállítunk és azokat díjmentesen tervezzük.

